

ORAS

*Rahvalik teaduse, kirjanduse-
ja kunstiajakiri*

№ 6 (15)

Leeningraad

1926-27

N.
N.
Ge

Mis
on
tõde?

„ORAS“ Ainus eestikeelne juttude, teaduste ja kunstide pildiajakiri Nõuk.-Liidus 1926

№ 1-2 (10-11) *A. Leo* kaanejoonistus. *J. Anvelt*: Mahtra sõjamees Hans Heinmann (joonistus). *J. Klewer*: Talwehommik (pilt). *W. Buk*: Sula (37 luuletust). *Jul. Tamberg*: Üle piiri (jutustus). Marsiäljal 18. juunil 1917 (pilt). *Wsewolod Iwanow*: Partisaanid (jutustus). Külakurnajad (fotografia). *Panteleimon Romanow*: Jutuajamine. *Aleksander Deutsch*: Mister Hopkinsi ööjuhtumine (jutustus). *N. Lapshin*: Millest elab kunst Nõukogude-Liidus. *Ain Rannaleet*: Välja kitsikusest. *W. Buk*: Kirjandusliste jõudude organiseerimisele. *H. Pöggelmann*: Kirjanduslised ääremärkused. *N. Semasshko*: Tehnika ja arstiteadus. *N. Pärna*: Haigustest ja nende arstimisest. *A. Mihailowitsh*: Elu ja surm, ihu ja hing. *M. Dubjanskaja*: Mis on witamiinid? *Ain Rannaleet*: Me koidu tõrwikute walgel (luuletus). *E. B.*: Aatomi sisemine jõud. *A. Päärson*: Sooserwal (luuletus). *A. Musawjof*: Kuidas maakera liigub. *E. Heidepark*: Mägedetütar (mõistujutt). *A. Dernowo-Farmolenko*: Ärge lõige lapsi. Iludus ja terwis. 6 päewapilti Tallinna noortööliste spordiseltsidest. *Ain Rannaleet*: Arwustawaid märkusi. *Tshehoonini*, *Vidbergi*, *Dobrokowski*, *Brodaiči*, *Viduse* ja teiste joonistused algu- ja lõpuilustustena. — Kaksiknumbri hind 1 rbl.

№ 3 (12) *Dante Sodini*: Murtud, mitte painutatud (skulptuur). *Ain Rannaleet*: Hällilaul. *Ain Rannaleet*: Veli (lugulaul) *G.* ja *K.* joonistustega. *Eduard Hertlein*: Mis meil Jeesusest teada on? *K. Winograadowi* joonistusega. *Mürgioja*: Puudulik mast (mõttesalm). *M. Dobrokowski*: Hõowelpingi taga (joonistus). *W. I. Leenini* kirjad *A. M. Gorkile*. *E. Heidepark*: Wangikambris (luuletus). *M. Dobrokowski* joonistus. *Wsewolod Iwanow*: Partisaanid (jutustus, lõpp). Nõukogude-Wenemaa kaart sisesõja ajal. *Paul Huber*: Wiirastusline õõ (jutustus pildiilustusega). *Aleksander Ossipow*: Kunst kõigile, kõigile, kõigile. Päewapilt: Raadio wabrikutööliste-klubis. — Üksiku numbri hind 55 kop.

№ 4 (13) *A. Rodin*: Mõtteleja (skulptuur). *Ain Rannaleet*: Veli (lugulaul, lõpp) *G.* ja *K.* joonistustega. *Eduard Hertlein*: Mis meil Jeesusest teada on? (Järg.) *J. Lch.*: Mõtted ja sõnad (mõttesalmik). *Prof. J. D.*: Mis 1927. aastal taewas sünnib? *W. I. Leenini* kirjad *Maksim Gorkile*. *Oskar Kullerkupp*: Soow (luuletus). Lõbumängid noortele (5 joonist.). Pilge ja nali (5 pildiga). *J. Depman*: Kellega kah Eesti tsensorid sõda pidasid. („Wabaduse wool“ ja tsensor *Pawlowski*. Ka wiimse eksemplaarini. „Meie Matsiga“ maadlemas.) *Tshehoonini* ja t. kunstnikkude algu- ja lõpujoonistused. — Üksiku nri h. 60 k.

№ 5 (14) *N. P. Bogdaanow-Belski*: Peastarwamine (pilt). *A. Wettik*: Külawaldamine (joonistus). *Jul. Tamberg*: Wõitluse-murrus (jutt). *W. I. Leenini* kirjad *Maksim Gorkile*. *E. Hertlein*: Mis meil Jeesusest teada on? *E. Gebhardt*: Kristus ristis (pilt). *Ain Rannaleet*: Kotkad (luuletus). *Prof. W. Glinshikow*: Gripp (influenta, hispaaniahaigus). *Ain Rannaleet*: Mu päewad on rasked... (luuletus). *A. Jakowlew*: Millest Moskwas lauldakse, *P. Aljakriński* joonistustega. *Karl Ewald*: Armastus (jutt). Raadio-sõber. Töölerakendatud elektroonid (joonistus). *J. Newjashki*: Energia ja raadio. *J. K.*: Raadio-sõpradele. *J. K.*: Liikuwate (kino-) piltide edasiandmine raadioga. *Tatjana Dõnnik*: Brauni kiired (fantasia-jutt). Raadio-kroonika. *J. Depman*: Kellega kah Eesti tsensorid sõda pidasid. „von“ kardab „Wemmalt“. „Rahwapolitika“. „Tunne iseennast“. Raamatukaupmehe Luksepa wintsutused. („Paradiis maa peal“, „Uus põrgu.“) „Sääski“ kurnamas. *J. Muni* „Teadus“. (Kaks kärke ühe hoobiga, „Suremine“ surma suus, Tallinna timpsai „Wiiburi kringli“ puhul, „Sina ei pea mitte warastama.“) Paljasjalgne Tennisson lõhub kirikumüüri. Pudukaupmehega kimbus. — Üksiku numbri hind 60 kop.

№ 6 (15) *N. N. Ge*: Mis on tõde (pilt). *Jul. Tamberg*: Wõitluse-murrus (jutustus, lõpp). *W. I. Leenini* kirjad *A. M. Gorkile* (lõpp). *N. N. Ge*: Kristus ristis (pilt). *E. Hertlein*: Mis meil Jeesusest teada on? (Lõpp.) *Jossol* pilkepilt. *M. Fritshe*: Pusshkini probleem. *A. Nauumow*: Pusshkini surnukeha wiiakse Pihkwa kubermangu (pilt). *A. N. Suhow*: Pea paljaks- ja juuste halliksinemine. *N. Semasshko*: Naer ja rõõm noore-rahwa hulka! *P. Aljakriński* joonistustega. Raadio-sõber. *A. Wassiljew*: Laialisaate-raadiojaamade üleliidulise wõrgu plaan (joonistustega). *Boleslaw Prus*: Elaw telegrah (jutt). *Haridusemaja raadio-ring*: Mõned näpunäited antenni ülesseadmiseks (joonistustega). Raadio-kroonika. *Ain Rannaleet*: Uulits (luuletus). Lõpuks tants (naljapilt). *J.*: Rahwapiemestamine raadio abil (naljapiltidega). — Üksiku numbri hind 60 kop.

Terwe aastakäigu hind 3 rubla.

Talitus: Leningraad, Fontanka, nr 53. Telefon 5-97-54. Tellimiseaadress: Ленинград, Фонтанка 53, „Кюльвая“ (ehk „Орас“).

A. Wettik

Sõjaväljastaabi ees

WÕITLUSE-MURRUS

JUL. TAMBERG

Ema oli weidi pahane, et tema salajamaid saladusi teati ja neid puudutati, ja vastas kärsitult:

„Aga sulle jäi isa ju järele.“

„Jah! Ta kaswatas mind wõraste kaasabil, kuni hakkasin talle juba isa nime hüüdma. Olin kolmeaastane, siis läks ka tema oma wigase käega emale järele.“

„M. mõisas oli sel ajal omanik üks õelus, tige 70-aastane proua von Zur-M., kellel väga kahju oli endisest peksuajast, ja sellepärast väga tigedaid loome pidas, et siis, nagu räägiti, lõbus oli waadata, kudas need töölisi piinasid. Ka karjapull olnud wana ja tige, keda tarbekorral rõngas ketiga ninas tallist välja toodud. Ükskord talli tagasi-wiimise korral pigistas see minu isa sarwedega wasta wärawaposti lõmaks, nii et ta hääletalt kohe suri. Ka teda ei mäleta ma sugugi, aga pärast räägiti et ma isa surma puhul teda juba taga olewat osanud nutta. Siis saadetud mind wanemate wäikese kolikoorma otsas wallamajasse, aga tallitaja olnud

nupukas mees, ja ära nähes et kolidest saadawa mõne rublaga mind kuigi kaua ei saa kaswatada ja wald abi peab andma, saatnud mõisa tagasi. Proua olnud esiti väga kuri wihane, aga annud pärast mind siiski kubja naise hoole alla.

„Siit hakkab juba minu oma mälestus peale — kanade ja anede söötjast — proua tuatüdrukuni. „Mõisa Miina“ — proua kaswandik.“

„Teenisin ilma palgata ja kandsin proua wanu ülikonde, kes mind pealekauba igal wäiksemal pahameele korral alatasa noomis, et wanemate sõna peab kuulama, wist arwates et talle eluajaks ilma palgata teenijaks söimata jään. Mind lasti isegi paar talwe kirikukoolis käia, kus wana proua kõlbluseõpetust, et ori orjaomanikku alati üle kõige peab austama, weel täiendati.“

„Nii olin oma kibedal lapsepõlwe lõpul kõikide wintsutada ja tulid niimõnedgi kiusatused küll härraste ja teiste poolt läbi elada. Aga ma jäin siiski rikkumata ja ausaks.“

„Siis ühe korraga, ei tea kust mul see mõte tuli ehk kust selle jõu wõtsin ja prouale seletasin et ise oma jõul tahan endale teed ilmas elamiseks otsida. See raksus ja paukus, aga kui siisgi oma otsuse juure kindlaks jäin, siis andis wiimaks oma soowituse ja saatis Tallinna, kus 17-aastaselt teenima hakkasin ja suwel sakstega siia W. mõisa suwemajasse suwitama asudes Juhani leidsin. Sakstele meeldisid söögilaua kalad nii wäga, et neid pea igapäew siit käisime otsimas. Juhani käest lugemiseks laenatud raamatud awasid mulle uue ilma.

„Siit leidsin siis järgmisel kewadel inimese eest, kes minust ja kellest mina aru sain... Muud tead sa isegi. Ja nõnda nüüd oled Juhani kaudu ka minu ema.

„Kas mäletad, kui ta põgenemisele läks ja meie mõlemate käsi surudes ütles: Kui wähegi suudad, eks hoolitse ka kudagi ema eest.“

Nüüd kaapas ka ema oma kõwerate kondiste sõrmedega nagu koukudega Miina palet.

„Kallis laps! Mul polnud ammugi enam midagi sinu wasta, aga see liig helde hoolitsemine näitas minu eksitust ja nagu põletas rinnus.“

Kui siis suurtüki pommi mürtsatus läheduses nende hädaohtlist seisukohta uueste meele tuletas, jatkas ta edasi:

„Mine ometi poisid pärastgi eest ära!“

„Ei, emake, kui sureme, siis kõik koos!“

Aga pommidest üksigi neid ei tabanud.

* * *

Kaua istus Miina mõttes ja kuulas lahingukäiku. Walged olid ka merelt abiwäge saanud ja küla oli paar korda käest kätte käinud. Laewade pommitamise tagajärjel olid punased wiimaks sunnitud Narwa poole taganema.

Emal läks haigus wist raskemaks. Tihti ohkas ta eneses nagu millegi üle järele mõteldes waluliselt. Wiimaks alustas endamisi pikemalt:

„Jah, nüüd ta oleks korrakski wõinud koju tulla. Aga wõib olla, et ta meist enam ei hooligi... Kas ma teda noorena küll ei õpetanud et palu ju-

malat ja austa mõisasaksu ja rikkaid talupoegi, küürata alati wägewate ees, et nende wiha üle su piha maha libiseks, aga tema — jumalawallatumaid raamatuid, neid ta uuris kui wähegi mahti oli, juba lapsepõlwest peale, ja andis pärast sullegi lugeda, alati oma leiwaandja wasta wihane. Mäletan, ükskord, oli teine wast kümneaastane, siis oli hea õunakasw ja saksad tulid sügisel kartuliwõtjatele lastele õunu tooma, meie mõisas oli helde proua, ja mõtle ommeti, Miina, tema — proua enese käest ei wõta wasta, ütles et: need on wa ussitanud purud, mis suwel juba puude otsast maha kukkond, et niisamate need mustad õunakoored, need ei kõlba enam sigadelegi sööta. Küll müksasin teisele külge, et wõtaks wastagi. Aga enne proua wihastas ja läks, ei musta ega halli. Õhtul ütles kubjas et ära poissi enam kaasa too, on sinder muudkui pahanduseks.“

„Ommeti oli tal siis puhas õigus!“ ütles Miina waljendatud häälel wähele.

„Õigus jah, õigus küll, aga kuhu selle õigusega jõuad! Justnagu wana-meegi kadunukene, ei see oolind jumalast ega mitte ühte palwesõna kellelegi, aga kel wägi, sel wõimus ja sellepärast me siin liiwatuisu sees üksikuses elasimegi. Siisgi weel surnuks peksid teise kadunukese mõisas 5-dal aastal. Niisamati Juhangi! Kas ma küll ennem ei keeland, aga mis see aitas, kui sina wäljagi ei teind. Mässu-aastal alaliselt ukseesine wõõraid inimesi täis: tema muudgu lõpmata seletab Marksist ja ei tea kellest. Tassis kõikisugu lehti, muudgu jahwatas.

„Wiimaks uut wallawalitsust wallamajasse seadma. Tema tallitajaks. Kus hullud! Ja kohe mõisasi ära wõtma!“

„Jah, lapseke, kel wägi sel wõimus. Tulid saklased, ja nüüd ei tule meid rammetumaid enam waatamagi.“

Miina kuulas ema arutamist pimedusesse wahtides pealt, kuni see wäsis ja lõpetas. Siis alustas tema:

„Ema, sa teed Juhani tõe üle kohut, kui arwad, et ta wõimaluse korral meid poleks waatama tulnud. Ei, nii halb su poeg ei ole mitte, seda ma ei usuks Juhani iialgi. Palju

oleme pidanud ülekohtu all kannatama, see on tõsi, ja raske kahtlus teda süüdistades näris wahest minugi südant, iseäranis siis, kui sügisel mind poisiga kolm päewa mõisas kinni peeti ja Naissaarele äragi taheti saata. Siis arwasin minagi et tema süüdlane on ja sellepärast peame kannatama, aga pikemalt mõeldes leidsin oma eksituse ja sain töörahwa õiglastest püietest aru. Täna öösel olin ma nii liigutatud nende kangelasewõitlustest, ja wähe puudus et ma teid pidin unustama, mõtlesin nende haawatuid aitama minna, aga sain ennast weel teie pärast tagasi hoida. Juhani ausameelsuse peale wõid kindel olla. Kui ta elab ja kui wõimalik, küll ta siis meid waatama tuleb!"

Ema tahtis weel midagi wastata, aga wäsimus sundis waikima. Miinale jäi meele lahinguwäli, kus praegugi haawatuid külma käes wõis waewleda...

Õues wärwis koiduwalgus juba lumenange, kui Miina wälja sammus, nüüd oopis pikkamisi ja rõhutult hommiku poole wahtides, kuhu punased taganesid.

Argsel, nagu aukartlikult ligines Miina lahingu hakul langenuile. Neid oli siin kolm seltsimeest. Lamasid ligistikku lumisel liiwal ja kõik juba külmad. Tumedad laiad wereloidud lumes olid tunnistajaks et siin alastamata surmawad kuulid oma töö kohe — täielikult olid ära teinud. Siin oli tema abi hiljaks jäänud.

Miina jõudis pealahingi kohta — Kõrgemäele, kus pilt oopis koledam. Ümbrust silmitsedes kippus otse jälestus peale. Mäejalal lamas kaks, kolm, siis üksteise ligi segamine wiis. Miina ei tihanud lugeda. Kole, öudne. Kahel pommi lõhkemine jalad ära lõmastanud, siin ühel käsi otsast ära kistud, seal sellel soolekimp külmanult käte wahel. Siin ripnesid peaajud lõhkisest pealuust wälja ja seal keha koguni ilma peata.

Surnukehade wahel punetas lumi werest. Segamine maas olid püssid, patrunitaskud. Terwed lasud patrunitkestasi, riideid ja mütsisi. Ennem üksteise wasta waenulised — punased ja walged — eestlased, soomlased ja wene- lased. Nüüd kõik ühes. Surm oli nende

waenu lõpetanud, klassi wahed kautanud. See soomlane siin, tüse laiaõlaline, tuli täna öösel merelt maale Eesti töörah- wast alla heitma, arutas Miina edasi liikudes. Niisamuti walgekaartlane wene- lane, kes ennem oma kodumaalt töö- rahwawalitsuse eest ära jooksis. Nüüd puhkawad nad siin rahuliste, walged lindid ümber käewarte, töörahwa waba- duse eest wõitlejatega ridastikku.

Kahjutundel pööras Miina küla poole mäeküljele. Siin häkki kohmetades astus ta paar sammu tagasi ja hüüdis walju häälega:

„Wahi-Willu! Kas ma näen wiiras- tust? Kudas siis tema siia sai!“

Minutiks jäi Miina üksisilmi oma ees seljali lamawa surnu otsa wahtima.

Jah, tema ta on, ja eila weel pais- tis elusana tema kõrge kogu teiste hul- gast külatänawalt siia mäele.

Järgmisel silmapilgul põlwitas Miina juba surnu kõrwal ja ta käsi kobas elu otsides sinise madrusepluuse all. Ta ei uskunud oma kätt ja katsus weel kord eluta tarretanud rinda.

Surnud!

Siis silmas Miina Willu kõrwal wintpüssi ja punase lindiga Soome talwemütsi. Nüüd oli kõik selge.

See Willu, kelle wigase käega isa poole eluaega terwed suwed ööd kui päewad mõisa wälja walwates külmas niiskes mättaonnis elas ja oma ametist Willule ainult sõimunime pärast. See Willu, kes nälja pärast juba kuue- aastaselt pidi wõõra hirmu wasta wõtma — siis seakarjasena, nagu pärast sõjaajal madrusena. Seesamane, kes okupa- sioonipäiwil oma rewolutsiooniliste tee- nefte eest enam kui kuuaega Tallinna sadamas elewaatoris pidi näljaga uulit- sal lõppenud koeraraibete konta nä- rima¹ ja õnneks sealt juhtumisi eluga pääsis. Teadagi, arwas Miina, et see Willu ei wõinud külmaks pealtwaatajaks

¹ Saksa okupatsiooni hakul 1918. aasta weebruari lõpus ja martsikuu läbi wangistati Saksa okupatsiooni wägede poolt ja Eesti walgekaartilaste äranahtamise järele üle Eesti- maa sadade wiisi töölisi ja muid kahtlasi. Tallinna elewaatorisse kuhjati neid niipalju kokku et inimesed magades üksteise otsas lamasid. Neid toideti tõeste koeraraibetega; seda tõendasid inimesed, kes seal ise kinni oliwad.

jääda nüüd kui rewolutsiooniline liikumine jälle maad wõttis ja sajad Eesti töörahwa pere liikmed oma wabaduse eest wõitlusesse tormasid.

Willust oli Miinal wäga kahju. Ainukene inimene, kes kohe tema usalduse wõitis ja salajamaid saladusi teadis, kes Juhani metsa selle põgenemise korral ülespidamist muretses ja Miinale Juhani äraoleku ajal tihti abi oli annud. Ikka leidis ta tema jaoks troostisõnu, kui ka kibedus kõige suurem oli — ta oli alati töörahwa wõidu peale kindel ja arwas seda juba üle öö wõimalikuks. Nüüd oli see Willu surnud, ja nagu abi otsides libisesid Miina pilgud ringi.

Langenud wõitlejat ei tahtnud ta siia nõnda lamama jätta, aga ärakoristamiseks puudus tal jõud. Mõeldes, kust abi saada, pööras ta pilgud küla poole.

Pikkamisi algas seal tõuswa päikese kiirte kullatawal walgusel jälle elu. Keldritest ja mujalt warjulistest kohtadest ilmusid üksikud inimesed aralt ümber piiludes lagedale, et waadata, kes — kas oodatud wõi kardetud wõitlejad külasse peremeesteks jäänud. Ka seal olid pommid oma häwitusetööd teinud. Annukse saunal oli nurk ära, Põldoja uuel talul koguni sein sisse murtud ja sarikad ripakile. Igatahes peab sealgi surnuid olema. Laewasuurtükid ei mõista nalja.

Miina mõttelõng katkes.

Mõisa poolt kuulusid üksikud hääled ja wähe aja pärast juba selgemalt ligidalt männikust.

Teiste hulgast kostab wälja Miinale wäga tuntud W. mõisa walitseja Sitke joonud hääled ja wahetewahel üleüldine wõigas naer.

Miinal tardus weri soontes, ta tahtis karjuda, aga häält ei tulnud, ja siis koju poole joosta. Ära siit koledate tegude ligidusest! Eemale sõjawälja mõrtsukatest! Aga jalad olid nagu maa külge needitud ega liikunud paigast. Nii seisis ta nagu ilma eluta raidkuju, lumewalgeks kahwatades, selle kuulmata metsikuse, lahinguwälja surnute roojastamise ja haawatute piinamise tunnistajana mõned minutid paigal kui halwatud. Siis löi werelaene täie hooga

pähe, silmade ees muutus walgus wirtwenduseks ja kõrwades kohas see kuratlik hääled, wähe haawal liginedes. Miina pidi kukkuma, aga jalad kuulasid jälle käsku ja Miina hakkas pikkamisi mäest alla koju poole taaruma.

Tuppa jõudes katsus ta küll midagi muud mõelda, siiski wahtisid pilgud läbi ainsa terve aknaruutu nagu poolwägise Kõrgemäe poole.

Nüüd tardus weri uueste. Ümber mäe ilmusid walgekaartlased lagedale, ühe surnukeha juurest teise juure... ja lõpuks pöörasid kolme wiimase punase juurest Miina jälgi mööda jalgteele ja tulewad...

Miina kahmas kiigust unise lapse sülle ja pööras siis, kõige peale walmis olles, ema poole:

„Ära kokku. Arwasin kohe et ega nad nüüd, kui nad wõitsiwad, meid rahule ei jäta.“

„Kes? Kas ikka walged wõi?“ küsis eit hädaliselt.

„Ja, juba tulewadgi!“

„Mis nad meist wiletsatest siis jälle tahawad?“

Mürtsudes tõugati nüüd wälisüksed lahti ja kõlasiwad kõögist püstolipaugud.

„Käed üles! Kõik olete aresteeritud! Peidust lagedale!“

Paukudest ehmatatud laps Miina süles hakkas ärdaste nutma. Et kõögis inimesi näha polnud, siis tormati joobnult taarudes ja kolistades edasi. Kõige ees ilmus Eesti ohwitser, suitsewat püstolit käes hoides — Miina tundis selles samase, kes eila oma wäesalga eesotsas karjudes plagas —, siis wäeülem soomlane ja W. mõisa walitseja Sitke, ja nende järel üle tosina wõrra reamehi. Juhid olid juua täis, mis Miina weel murelisemaks tegi. Siiski püüdis ta oma külma rahu alal hoida. Head ei olnud nüüd oodata.

„On mees kodu? Palju teil on siin punaseid ja kuhu need peidetud on? Kas wastata ei oska — mis?“

„Küll sind rääkima õpetame!“

„Siin pole kedagi olnud“, wastas Miina.

„Salgamine ei aita kedagi!“ kärkis nüüd Sitke omakorda.

„Kapteni härra Meibus on Juhanit punaste hulgas näinud ja siin peab ta olema!“

„Eks ta võinud olla, meie ei tea midagi“, kostis Miina julgemaks saades.

„Ära waleta!“ käratas ohwitser.

„Kui kohe üles tunnistate, siis ehk sõjaväljakohus annab armu ja jääte elama. Mõne minuti eest mõisteti sind, punastele meie vägede seisukohtade näitamise eest surma!“ lallutas Sitke edasi.

„Mehed, otsige kõik kohad siin hoollega läbi, aga ettevaatlikult“, käsutas Eesti ohwitser.

„Nüüd marss, wõtke ta kaasa!“ käsutas siis soomlane, käega soldatite ja Miina poole wiibates.

Kui sõdurid Miina ligi asusid, wiskas see pilgu ema klaasinend silmadele ja suudles tema külma otsaesist, tõmbas siis akna august katkise suurräti ja mässis selle poisile ümber ja läks sõdurite wahel välja.

Wäljas tuustiti weel täie hooga ot-sida. Mõned soldatitest lõhkusid tääki-dega lauda-ageriku ukse kõrwal jäätanud sõnniku-hunnikut, teised olid toa-lakas püssitikkudega poolelti laiali lagunenud pillirookatuse läbitorkimisega nii ametis, et tormidega katusesse tuisanud liiw sorinal lumesse langes.

Laudas inises lehm, inimeste ligi-dust tundes. Nüüd alles tuli Miinale meele, et ta selle möödaläinud pöruta-wate sündmuste pärast oli unustanud.

Peagi lõpetati tagajärgedeta otsimine ja ülemus ise omawahel pidas tasakeste nõu, Miina peenikest, sirget, wähe üle kahekümneaastase noore naise keha kõrwal nagu poolsalaja luurates. Lõpuks tähendas Sitke:

„Wiime pealegi mõisa.“

Ja soomlase poole pöörates rääkis ta sellele midagi ja ütles siis walju-malt:

„Lõpuks muidugi kuul.“

Miina ärewusest juba muidugi kah-watu nägu muutus lumiwalgeks. Ta nägi, missugune piin ja teotus teda enne surma ootas.

Ja siis nad läksid oma saagiga. Miinal nuuksuw laps süles, eestlane püssi laskmiseks walmis hoides ees, soomlane püssiga taga ja weel üks kummalgi pool kõrwal.

* * *

Järgmisel hommikul istus Miina wana ema sängiserwal, kuna poiss seal hirmsast wäsimusest ja külmetusest puhkas.

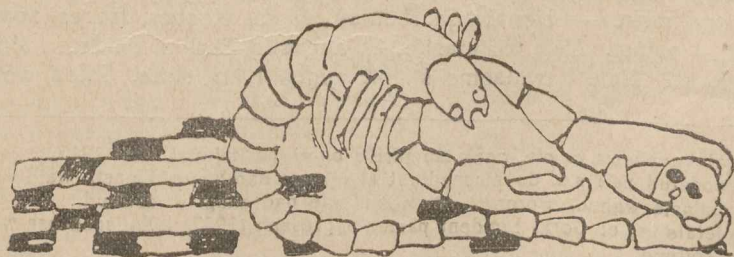
Miina oli elaw surnukeha. Nagu uduselt olid tal meeles hirmsad wägi-tusepiinad ja kumises weel praegu kõrwas see kohutaw läbi üdi tungiw naer. Esiti oli ta katsunud wasta panna, kuni jõud nõrkes ja appikarjumist rätik suu ees takistas — ja siis minestus...

Pärast äratas teda poisi nutt mõisa talli taga wäljal; teda olid joobnud sõdurid surnuks pidanud ja ise Narwa poole teistele järele minnes sinna maha jätnud.

Siis kulus kogu öö ära, et kahe wersta kauguselt poolsurnult lapsega koju ronida.

Siit ei tulnud talle täna enam ühtegi troostisõna wasta. Surnu käed oli rusikas. Needmisesõnad olid wiimased, mis eila surres üle wanakese huulte tuliwad.

(Lõpp)

31. kiri

[Nowembri algul 1913¹]

Kallis Aleksei Maksimowitsh!

Saadan Teile täna kinnitatud ristipaela all alguse romaanist, mis „Proswestsheenijesse“ läheb. Arwame, et Teie wastu ei ole. Kui Teie aga ometi selle wastu oleksite, siis telegrahweerige „Proswestsheenijele“: „Woitinski pange kõrwale“ ehk „Woitinski romaani ärge trükkige“. (Waata kiri nr 33. Tõlk.)

Teade sellest, et Teid arstiwat uue wiisiga „enamlane“, kuigi endine, tegi mind õige rahutuks. Hoidku jumal seltsimeestest-arstide eest üldse ja enamlastest-arstide eest iseäranis. Eks ole tõepoolest iga 100 seltsimehest-arsti hulgas 99 — „eeslid“, nagu mulle kord üks hea arst ütles. Kinnitan Teile, et arstida on tarwis (peale tühiste juhtumuste) **ainult** esimese klassi kuulsuste juures. Enese kallal enamlaste leidusi järele proowida lasta — see on kole!! Ehk siis wast ainult Neapoli professoride kontrolli all... kui need professorid tõeliselt asjatundjad on... Teate, kui Teie talwel sõidate, siis minge igatahes Helweetsia ja Wieneri esimese klassi arstide juure — oleks andeksandmata, kui Teie seda ei teeks. Kuidas nüüd terwis on?

Teie Leenin.

P. S. Meie asjad lähewad üsna hästi; Peeteris koonduwad töölised parteiliselt kõigis awalikkudes seltsides, seal hulgas ka kinnituseseltsides. Ka siin käisid huwitawad ja asjalikud poisid.

Address: Wl. Ulianow. 51 Ulica Lubomirskiego. *Krakow. Krakau* (Galizien).

32. kiri

[14. nowembril 1913²]

Kallis A. M.! Mis Te ometi teete — see on ju tõepoolest päris hirmus.

Eila lugesin „Retshis“ Teie wastuse „hulumisele“ Dostojewski pärast ja olin juba walmis röömustama; täna aga tuleb likwidaatorite ajaleht ja seal on trükitud Teie kirjast pasmas, mis „Retshis“ ei ilmunud.

See pasmas on järgmine:

„Jumalaotsimine“ on aga waja **ajutiselt**“ (kas ainult ajutiselt?) „kõrwale jätta — see on tuluta töö: kuhu midagi pole pandud, sealt pole ka midagi otsida. Pole midagi külitud, pole ka midagi lõigata. Jumalat teil ei ole, teie ei ole teda **weel**“ (weel!) „loonud. Jumalaid ei otsita, nad luuakse; elu ei mõelda wälja, waid luuakse.“

Tuleb wälja, nagu oleksite ainult ajutiselt „jumalaotsimise“ wastu!! Tuleb wälja, nagu oleksite jumalaotsimise wastu **ainult** selleks et jumalaloomist ta asemele panna!!

No kas see ei ole hirmus, et Teil niisugune asi wälja tuleb?

Jumalaotsimine ei lähe jumalaloomisest karwawäärtil rohkem lahku kui kollane kurat sinisest kuradist. Kui jumalaotsimisest kõneledes mitte **igasuguste** kuradite ja jumalate wastu, mitte igasuguse ideelise korjusennarimise wastu wälja ei astuta (iga jumalake, olgu ta kas kõige puhtam, kõige ideaalsem, mitte otsitaw, waid loodaw jumalake, ükskõik, on suguline kooselamine surnukehaga), waid ainult kollast kuradit sinisest paremaks peetakse, siis on see sada korda pahem kui poleks üldse mitte kõneldud.

Kõige wabamatel maadel, neil maadel, kus **hoopisgi** kohane ei ole üles kutsuda „demokraatiat, rahwast, awalikkust, teadust“ — neil maadel (Ameerika, Helweetsia jne) nüritakse rahwa ja tööliste waimu iseäranis hoolsalt just sihukese puhta, waimlise, ehitatawa jumalakese ideega. Just sellepärast, et igasugune idee

¹ Kirjal kuupäewa ei ole. Kirjutamise aeg on teiste (32. ja 33.) kirjade järele umbkaudu määratud.

² Kirjal kuupäewa ei ole, see on kirjas tähendatud ajalehtede ilmumispäewa järele määratud.

igast jumalakesest, igasugune edwistaminegi jumalakesega kõige väljendamatum jätkus on, jätkus, mida iseäranis sallib (tihti koguni heatahtliseltgi) demokraatline kodanlus — just sellepärast on see — kõige hädaohtlikum jätkus, kõige alatam „taud“. Miljoni kehalisi pattusi, nurjatusi, wägistusi ja taudisi leiawad rahwahulgad palju kergemine üles ja sellepärast on need palju vähem hädaohtlikud kui peenike waimline, kõige kaunimasse „ideelisse“ mundrisse ehitud jumalakese idee. Katoliku papp, kes noori tütarlapsi narrib (lugesin sellest praegu juhtumisi ühest Saksa lehest) on just „demokraatiale“ palju vähem hädaohtlik kui papp ilma rüüta, ilma jämeda usuta, ideeline, demokraatline papp, kes jumalakese loomist jutlustab. Sest esimest pappi on kerge paljastada, hukka mõista ja wälja kihutada, — teist aga ei saa nii kergeste wälja ajada, teda paljastada on 1000 korda raskem, tema „süüdlaseksmõistmisega“ ei ole ükski „abras ja halekõikuw“ igapäewa-inimene nõus.

Ja seda Wene (Wene: miks Wene? kas Itaalia on parem??) wäikekodanlise hinge „aprust ja haledat kõikuwust“ tundes eksitate Teie seda hinge mürgiga, mis kõige magusamaks on tehtud, kõige rohkem suhkurdatud ja igasuguste wärwiliste lipakatega kaetud!!

See on hirmus, tõepoolest.

„Küllalt neist enesesülitamistest, mis meil enesearwustuse aset täidawad.“

Agas kas ei ole jumalaehtamine kõige pahem enesesülitamise kuju?? Iga inimene, kes jumala ehitamisel töötab wõi seda ehitust lubatawaksigi peab, sülitab ise enese peale kõige pahemal kujul, sest „tegude“ asemel on ta ametis just enesewaatemisega, enesest lõbutundmisega, kusjuures niisugune inimene oma „mina“ kõige räpasemaid, nürimaid, orjalikumaid jooni „waatleb“ ja „uurib“, mida jumalaehtamine jumalustab.

Mitte isiklisest, waid ühiskondlisest seisukohast waadates on igasugune jumalaehtamine nimelt just nürimeelse wäikekodanluse, apra igapäewahulga, „meeleheitlikkude ja wäsinud“ wäikekodanlaste unistawa „enesesülitamise“ armatsew enesewaatlemine. (Igatahes iseloomustate wäga õieti seda hinge — kuid mitte „Wene“ hingeks ei oleks tulnud teda nimetada, waid wäikekodanluse hingeks, sest olgu ta juut, itaallane, inglane, üks kurat kõik, igalpool on närune wäikekodanlus ühtewiisi alatu, „demokraatline wäikekodanlus“ aga, kes ideelist surnukehanarrimist toimetab, on kahekordselt alatu.)

Hoolikalt Teie kirjatükki lugedes ja püüdes kätte leida, kust Teile see kirjutusewiga wõis tekkida, ei saa ma õiget aru kätte. Mis see on? Kas jäänused „Pihtimisest“, mida Teie isegi heaks ei kiitnud?? Selle kajastus?

Wõi midagi muud — näiteks nurjaläinud katse proletaarse seisukoha asemel enast ülddemokraatlisele seisukohale painutada? Wõib olla et Teie „demokraatiaga üldse juttu ajades tahtsite (wabandage niisuguse sõna pärast) wähe pudikealt kõnelda, nagu lastega pudistatakse? Wõib olla, tahtsite selleks et igapäewa-inimestele asja „rahwalikult-arusaadawalt käsitada“, silmapilguks nende, igapäewa-inimeste eelarwamisi makswaks wõtta??

See on aga igas mõttes ja igas tükis eksiwõte!

Ma kirjutasin eelpool, et demokraatlistel maadel proletaarsel kirjanikul koguni mitte kohane ei oleks üleskutsega „demokraatia, rahwa, awalikkuse, teaduse“ poole pöörata. Agas meil, Wenemaal?? Seesugune üleskutse poleks mitte üsna kohane, sest ka siin kõdistab ta teatud wiisil igapäewa-inimeste eelarwamisi. Mingisugusele udususeni üldisele üleskutsele kirjutaks meil isegi Isgoojew¹. Russkaja Mõsl'ist¹ kahe käega alla. Milleks siis niisuguseid hüüdsõnu wõtta, mida Teie küll suurepäraliselt oskate Isgoojewi seisukohast lahus hoida, kuid kus lugeja aga seda wahet teha ei suuda?? Milleks kududa lugeja silma ette loori, kuna tarwis on selget wahet teha wäikekodanlaste (aprate,

¹ Isgoojew oli 90. aastatel kaastööline marksistlikes ajakirjades; hiljem äärmine parempoolne kadet ja Struve kaastööline terawalt kontrrewolutsioonilises ajakirjanduses.

halekõikuwate wäsinud, meeleheitlikkude, enesewaatlEWate, jumalauuriwate, jumala-ehitawate, jumalatakkatõukawate, ennastsülitawate, mõttetult-anarhistliste — imestamisewäärt sõna!! — jne jne wäikekodanlaste) ja proletaarlaste wahel (kes mitte ainult sõnades ei oska erksad olla, kes oskawad kodanlise ja proletaarse „teaduse ja ühiskondluse“, kodanlise ja proletaarse demokraatia wahel wahet teha)?

Milleks Te seda teete?

Teeb kuradi moodi haiget.

Teie *W. U.*

P. S. Saatsin kinnitatud ristpaela all romaani. Saite kätte?

P. P. S. Arstige ennast tõeste tõsiselt, et talwel wõimalik oleks ilma ennast külmetamata sõita (talwel on kardetaw).

Teie *W. Uljaanow.*

33. kiri

[15. novembril 1913¹]

Kallis A. M.! Sain romaani² ja Teie kirja. Minu arwates tuleb romaani kinni pidada, kui Teie ta poolt ei ole. Panen siia juure Kamenewi kirja; tema luges romaani (mina ei ole weel lugenud).

Kirjutame Peeterisse, et nad seisma paneksid.

Panen siia juure mu eilase kirja; ärge pahandage, et ma wihastasin. Wõib olla, et ma Teist õieti aru ei saanud? Wõib olla et Teie naljapärasest „ajutiselt“ kirjutasite? Ja, võib olla, ei kirjutanud jumalaehitamisestki tõsiselt??

Jumala eest; arstige ennast paremine.

Teie *Leenin.*

34. kiri

[Detsembris 1913³]

Jumala, jumaluse ja kõigis muudes sellega seotud küsimustes tekkib Teil wastuolu — minu arwates seesamane, mille peale näitasin meie jutuaajamistes, kui wiimati Kapril koos olime: Teie katkestasite (wõi nagu katkestasite) ühenduse „Wperjoodi“ ringkonnaga, ilma et selle woolu ideelisi aluseid oleksite tähele pannud.

Nii on ka siin lugu. Teie olete „pööraselt wihane“, „ei suuda aru saada, kuidas sõna ajutiselt läbi libises“ — nii Teie kirjutate, kuid samal ajal kaitsete jumala ja jumalaehitamise ideed.

„Jumal on nende ideede kogu, mis suguharu, rahwas, inimesesugu wälja töötanud ja mis sotsiaalseid [ühiskondlisi] tundeid äratawad ja organiseeriwad ja mille eesmärgiks on isikut ühiskonnaga siduda, loomalikku individualismust [isiklikkust] waljastada.“

See teooria on selgeste Bogdaanowi ja Lunatsharski teooria wõi teooriatega seotud.

Ja ta on awalikult wale ja awalikult tagurline. Nagu kristlikud sotsialistid (kõige pahem sort „sotsialismust“ ja selle kõige pahem äramoonutamine), nii tarwitatakse ka Teie wõtet, mis (Teie kõige parematest püietest hoolimata) pappide silma moonutatust kordab: jumalaideest koristatakse wälja kõik, mis temas ajalooliselt ja eluliselt olulist on (mustus, eelarwamised, üheltpoolt pimeduse ja orjalikkuse, teiselt poolt orjapidamise ja ainuwalitsuse pühakstunnistamine), kusjuures ajaloolise ja elulise reaalsuse asemele heakene wäikekodaonline sõnakõlks pannakse (jumal on — „ideed, mis sotsiaalseid tundeid äratawad ja organiseeriwad“).

Teie tahate sellega „head ja kaunist“ ütelda, tahate „õiguse ja õigluse“ peale näidata ja muud sarnast. Aga see hea soow jääb Teie enda isikliseks

¹ Kuupäew on märgitud eelmise kirja järele, millest selle kirja lõpul jutt.

² Woitinski romaani käsikirja, millest jutt oli 31. kirjas.

³ Selle kirja algusteksti esimene osa, 4 lehte, puudub; siintoodud osa algab lehest, mis 5. numbriga märgitud.

omanduseks, isikliseks „süüta soowiks“. Panite ta aga paberile, siis läks ta hulkadesse ja ta **tähendust** ei määra mitte enam Teie hea soow, waid ühiskondliste jõudude wahekord, klasside objektiivne wahekord. Selle wahekorra mõjul (wastu Teie tahtmist ja Teie teadwusest mööda minnes) **tuleb** aga nii **wälja**, et Teie kiriklaste, Purisshkewitshide, Nikolai II ja Struve-härrade ideed ilustasite ja suhkurdasite, sest **tegelikult** aitab jumalaidee **neid** rahwast orjuses hoida. Jumalaideed ilustades ilustasite Teie ahelaid, mis pimedaid töölisi ja talunikka kütkestawad. Waadake — ütlewad papid oma kambaga — kui hea ja sügaw see idee (jumalaidee) on, kuidas teda isegi „teie“ demokraatia-härrad ja juhid tunnistawad, ja meie (papid oma kambaga) teenime seda ideed.

Ei ole tösi, et jumal sotsiaalseid tundeid äratawate ja organiseeriwate ideede kogu on. See on Bogdaanowi idealismus, mis ideede materjaalse [ainelise] põlwenemise maha salgab. Jumal on (ajalooliselt ja eluliselt) kõigepealt kogu [kompleks] ideesi, mida sünnitanud inimese nüri orjaelu, wäline loodus ja klassiline rõhumine, — ideesi, mis seda orjalikku rõhutud olekut kinnitawad, klassi-wõitlust uinutawad. Oli ajaloo ajajärk, kus demokraatia ja proletariaadi wõitlus, hoolimata seesugusest jumalaidee tekkimisest ja tõelisest tähendusest, usulise wõitluse kuju wõttis, kus üks usuline idee teise wastu wõitles.

See aeg on aga ammu mööda.

Nüüd on niihästi Eroopas kui ka Wenemaal igasugune jumalaidee kaitsmine ehk õigustamine, olgu ta kui peenendatud ja heasoowiline tahes, — taguruse õigustamine.

Kogu Teie mõistemäärus on läbi ja läbi tagurline ja kodanline. Jumal on kogu ideesi, mis „sotsiaalseid tundeid äratawad ja organiseeriwad ja mille eesmärgiks on isikut ühiskonnaga siduda, loomalikku individualismust waljastada“.

Mispoolest on see tagurline? Sellepoolest et ta papilik-feudaalset ideed „loomalikkuse“ waljastamiseks ilusaks wõõpab.

Tõeliselt ei ole „loomalikku individualismust“ mitte jumalaidee waljastanud, waid seda tegi niihästi alg-aja kari kui ka alg-aja kommuun. Jumalaidee on ikka „sotsiaalseid tundeid“ uinutanud ja nürinud, nende aset surnuõhuga täites, sest ta on ikka orjuse (kõige pahema, pääsmiseta orjuse) idee olnud. Iial ei ole jumalaidee „isikut ühiskonnaga sidunud“, küll aga on ta alati sidunud rõhutud klassisi — usuga, et rõhujad jumalast olewat.

Kodanline (ja mitte teadusline, mitte ajalooline) on Teie seletus sellepärast, et ta umbkaudsete, üldiste, „robinsoniliste“ mõistetega üldse talitab, mitte aga teatud ajaloojärgu teatud **klassidega**.

Iseasi on metsiku sõrjalase (wõi mõne teise poolmetsiku) jumalaidee, iseasi Struve ja komp. oma. Mõlemal juhusel hoiab seda ideed klassiline walitsus ülewal (ja see idee toetab teda). „Rahwalik“ mõiste, arusaamine jumalakesest ja jumalikkusest on „rahwa“ nüridus, argtus, pimedus, just niisama nagu „rahwalik ettekujutus“ tsaarist, metsawaimust, naiste juukseidpidi wedamisest. Kuidas Teie „rahwa ettekujutust“ jumalast „demokraatliseks“ wõite nimetada, sellest ei saa ma põrmugi aru.

Et filosoofiline idealismus „alati ainult isiku huwi silmas peab“, see ei ole õige. Kas Descartes'il [Dekartil], Gassendi'ga wõrreldes, rohkem isiklisi huwisid silmas oli? Wõi Fichtel ja Hegelil Feuerbachiga wõrreldes?¹

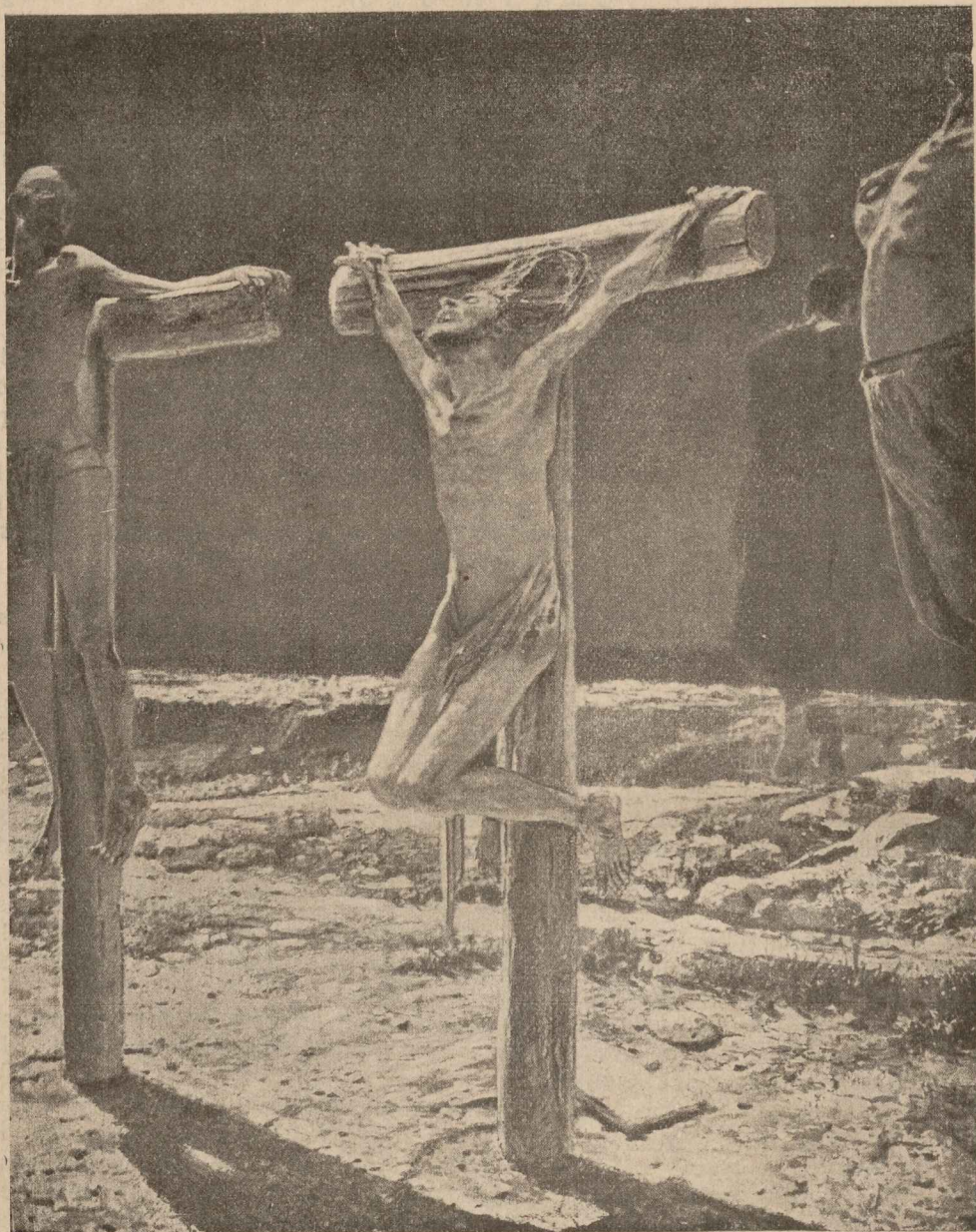
Et „jumalaehitus on sotsiaalse põhialuste edaspidise arenemise ja kuhjumise käik indiwiiduumis [isikus] ja ühiskonnas“, — see on otse kole! Kui Wenemaal wabadus oleks, — kogu kodanlus tõstaks Teid niisuguste asjade, selle puhtkodanlist laadi ja iseloomu ühiskonnaõpetuse ja jumalateaduse eest oma kilbile.

Noh, saagu sekskorra, — juba niigi wenis kiri pikaks. Surun weel kord tugewaste kätt ja soowin terwist.

Teie W. I.

(Lõpp)

¹ Kaks esimest mõtteteadlast elas 17. aastasaja esimesel poolel, wiimased 200 aastat hiljem. Tõlk.

N. N. Ge: Kristus ristic

Nikolai Nikolajewitsch Ge (17 II 1831—2 IV 1894) on üks algupärajematest Wene maalikunstnikkudest. Ise usulikul alusel seistes püüdis ta oma usuloolisi pilti äärmise realismusega kujutada, nii et paljud neist selleaegse tšensuura nõudel wäljanäitustelt kõrwaldati ehl loiguni esimesest päewast awalikult näidata keelati. Kristusit kujutas ta meelega nii wiletsjana, „waematuna ja koormatuna“, et see nende piltide edu selleaja walitsewates ringkondades ilma tšensuurakeelutagi talistas. Tema esimine niijugune pilt oli „Милосердие“ (Galastus), kus ta Jeesust sandina kujutas, kes heledaid riideid kandwalt preililt armuandi palub. (See pilt aga kunstnikul ei õnnestanud, nii et ta ise selle lõwendilt maha kraapis ja teise sinna ajemele maalis.) Neist piltidest toome siin üleswõtted: teisest ta „Распятие“ pildist (neid oli Ge'l faks), näitus selle kunstniku ultrarealistilisest kujufusewiiisist, mis järelkäijaid ei ole leidnud, ja kujufalt mõeldud „Что есть истина?“ (Moskwa Tretjatowi galereis) — tüsedaturjaline wõimumees paiskab wõimetumale wangistatud „töetunnistajale“, kelle käed ta seljataha linnu on lastnud kõita, põlastama muigega üle öla: Mis on tõde?

K. Bunoypagol.

Seemuripag 26.

Professor Eduard Hertlein'i uurimisetöö

(Lõpp)

Luuka jutustuse järele võetakse Jeesus oma ülestõusmise päeva õhtul Olümpiaelt taevasse, seega — püha linna ligidast kohast. „Apostlite tegude raamat“ lasab seda alles nelikümmend päeva pärast ülestõusmist sündida.

Pühavaimu mahatulemine jüngerite peale sündis ka Jeruusalemma templis. Vana testamendi püha paik Jeruusalemm oli Luuka õpetuse järele ka Uue testamendi sünnikoht, sest uus testament pidi alguse saama usult ülestõusnu ja tema ilmumiste siise. Kristitogudus on Luuka arusaamise järele juudausu täieõigusline pärija ja tema pühama paiga seaduslik valitseja.

See kõik ei ole aga mitte ajaloo kirjutamise, vaid sibilist väljand. See tuleb kolmanda ewangeliumi paljudes kohtades ilmsile. Kii ei lasse Luukas Jeesust mitte Jordani pahemat kallast mööda Jeruusalemma minna, vaid samariitlaste maad mööda, mida Markuse ja Matteuse Jeesus mitte ei tee. See pidi tähendama, et Jeesus ka paganatele on tulnud ja et tema lunastamiseohver mitte ainult juutide kohta ükši ei käi.

Mõnda on lugu terve selle ewangeliiumite teadetekoguga, mis meie silma eest mööda on läinud. Meie ei puudutanud siin seda, mis kõigil kolmel ewangeliiumil ühisk on. Aga see, mis meie ette tõime, ei või mingil tingimisel kristuse eluloo allikaks olla.

Saab veel teise, Markuse ewangeliiumi ajaloolist väärtust lähemalt vaadelda. Kui kõige wanemat ewangeliiumidest on

teda nii tihti kiidetud kui kindlamat alust Jeesuse eluloo jauts. Jeesuse tõeline inimlik kaju paistvat selle ewangeliiumi lehelülgedelt ärarääkimata heledalt ja selgelt. Palju kõlawaid sõnu on tehtud nende kindlate ajalooliste teadete üle, mida Markus andvat. Need teated olewat need kirwisambad, mida seniajani kriitika kõige tormilisemad wood ära pühkida ei olewat suutnud.¹

Katsume siis Markuse ewangeliiumi lähemalt järele waadata. Markuse Jeesuse lugu hakkab messia ristimisega Johanesse läbi. Ristimise ajal läheb taewas lahti ja waim langeb tuikese näul Jeesuse peale ja taewane hääl nimetab Jeesust oma armjats jumalapojaks. Peale selle wiib waim Jeesuse kõrbesse, kus teda saatan wõrgutab. Seljamaal ajal teeniwad teda seal inglid. Pärast kõike seda hakkab Jeesus jumalariiki kuulutama. Ta trehwab Siimonat, Andreaast ja teisi ja küllalt on sellest et neile üelda: „käige minu järele“, et need kõhklemata ja järelemõtlemata tema järele lähewad, koguni küsimatagi, kes ta on. Nagu mingi nõiajõud tõmbab inimesi Jeesuse järele. Kapernaumas on tema ülestõusmistel niisugune laad, et kõik hirmu tunnewad, kuna ta räägib nagu see, kel „meelewald on“. Ühest kurjawaimust waeuwatu seest hüiab kuriwaim Jeesust nähes: „Sa tuled meid hukka saatma.“ Kuriwaim teab et tema ees „püha jumalik“ on. Jeesus ajab kurjawaimu välja. Peale selle teeb ta Peetruse ämma kääst kinniwõtmisega terweks. Veel teeb ta pidalitõbise sõnadega

¹ Sõnasõnalalt ajakirjast „Staatsanzeiger für Württemberg“.

terweks. Niisama teeb ta jõuetu terweks; selle üle jutustades tõendab Markus rõhuga messia jumaliku õigust ja võimu inimestele pattusi andeks anda.

Siis järgnevad jutustused, mis kujutavad Jeesuse armastust patuste vastu ja tema jumaliku loomu, mis õiguse annab ta hingamisepäeva keelust üle astuda. Ta teeb hingamisepäeval kuivanud käega mehe terweks. Veel kord kinnitab Markus, et kurjadwaimud Jeesuses jumalapoega tunnistavad. Tema keelab aga neile ära inimestele üelda, kes ta on.

Edasi jutustatakse selle üle, kuidas wariseerid Jeesust selles süüdistawad, et temas Beltseub asub. Selle süüdistuse peale wastates heidab Jeesus wariseeridele ette, et nad pühawaimu teutawad. Siis tulewad Jeesuse ema ja wennad ja paluwad Jeesust majast, mis rahwast ümbritsetud, wälja kutsuda. Jeesus aga ei taha neid tunnistada ja nimetab neid inimesi oma emaks ja wendadeks, kes tema ümber on kogunud. Selle järele ütleb ta tohendamiseõnu, mille all taewariiki mõeldakse. Ta sõneleb mõistukõne kujul selleks, et wõerad, wälised tema sõnade mõttei aru ei saaks ja ümber ei pööraks.

Peale selle wabastab Jeesus ühe kurjawaimust waewatu leegionisti kuradist, kes tema sees asuwad, ja annab kurjawaimudele luba sigade sisse minna, kes siis merde jooffewad. Sigade peremehed, kes selle labi suure kahju said, paluwad Jeesust „nende piirist eemale minna“.

Sis aratab Jeesus Sairuse tütre furnuist üles ja teeb werewooluga naise oma kuue puutumisega terweks; sellejuures tunneb Jeesus, et oja jõudu temast lahtunud on.

Aga ikka veel järgneb terve kuhi ime-tegusid, millest järgmisi üles märgime: wiie tuhanda inimese toitmine mõne leiwaga; tormiwaigistamine Galilea merel; Siiria Föniikia naise haige tütre terweks-tegemine kauge maa pealt; kurtumma terweks-tegemine („Jeesus pistis omad sõrmed tema sõwadesse ja puutus sülitades tema keelt“); pimedada nägijaks tegemine; Keisareas Filipimaal saab Peetrus nägijaks sel filmapiigul, kui ta aru sai et tema ees messias seisab; selle üle teistele jüngritele rääkida keelas Jeesus talle aga ära; Jeesuse muutmise mäe peal selleks ilmunud Moosese ja Eliase juuresolekul; Jeesuse kaugelelägemine, mille tagajärjel Betaa-

niasse saadetud jüngrid eesli, kelle seljas Jeesus Jerusalemma pidi sõitma, just sel kohal leiawad, mis Jeesus oli nimetanud.

Suurem jagu ettetoodust teeb Markuse ewangeeliumi fangelajest üleloomuliku jumaliku isiku. Kui palju puhasinimlikka jooni meie ta Markuse jutustuses ei leiaks, ometi on selge et Markuse maaliud kuu oma põhialustes täieste üleloomulik olewus on. Markus püüdisgi Jeesuse jumaliku loomu selleks awalikuts teha, et ewangeeliumi lõpus kirjeldatud Jeesuse ülestõusmine arusaadawaks ja tõenäuliseks saaks. See on taewalik olewus, kes wabatahtlijelt ennast ristilöömiseks andis. Ka Jeesuse surmaelne hüie awalbab temas mingit tõrgemat olewust, sest koguni kui „pealik, kes tema kohal seisib, nägi et ta nõnda t i s e n d a d e s hinge heitis, ütles: Tõeste, seejanane inimene oli jumala poeg!“

Nii siis ei lähe Markuse ewangeeliumi jutustus Johanese ewangeeliumi omast kuigipalju lahtu. Luukas ja Matteus pehmendasid sugu Jeesuse üleimimlikka liiga terawaid jooni. Markuse ewangeeliumis tuleb palju rohkem pehmedada ja wälja jätta, et sellest wanemast ewangeeliumist Jeesuse inimliku kuu wälja puhastada.

Harilikult tehakse seda lihtsalt sellega, et Markuse kirjutatud Jeesuse eluloos kõit imelood wälja jäetakse. Kuidas wõib aga niisuguse toimetuse tagajärjel saadud kuu ehtsust uskuda, kui meie teame et kõit ewangeeliumi jutustused sihilikud on? Ei saa ju armata, et ewangelisid ainult neid lugusid oma peast wõtsid, mil imede laad on. Kes neid keelas ta teisi lugusid wälja mõtelda? Seft arilikult on ju lugu nii, et mida anderikam luuletaja, seda sagedamine ja osawamalt tarwitab ta oma loomiseandi just sel teel, et ta oma armamatetele kujudete wõimalikult loomuliku ja tõenäulise awalbuse annab.

Peab veel meeles pidama, et ewangeeliumide ülesanne ei olnud mitte ükfi oma kristust ülenbada, waid ristiusku üleüldse, ristiusu pühadusi ja tema tõlblust pühendades, mis sõnade ja käskudega põhjendades, mis osje kristusest enest wälja läksid. Kui tõlnerite ja patustega, see on paaganatega ühes lauas istumine Pauluse ja Peetruse aegsele ristitogudusele kangelgtgi weel osjastatud küsimus ei olnud, kui Peetrus seda ei lubanudgi, nagu meie

Pauluse kirjast Galatia rahwale (2, 12.) teame, siis püiab Markus, kes Jeesuse tõlneri lauda asetab, sellega Jeesuse autoriteeti tõsta, paganatega ühes sõõmist kui waga, tõeliselt kristlikku tegu ülendades. Muidugi mõista et Markusel mingit teadet selle üle Jeesuselt otskohe ei olnud (sest siis oleks ju Petrus waewalt kahelda julenud, nagu Paulus sellest kirjas Galatia rahwale jutustab); Markusel oli küllalt et Paulus, kes inimeselt Jeesuselt selle üle muidugi mingit juhatusi ei wõinud saada, talle ütles et see ainukene õige kristlik selle küsimuse lahendamine on. Pealeselle ei maksnud Markusel midagi wastawat jutustust wälja mõelda ja seda Jeesusega ühendada. Sebasama tuleb arvata ka jutustuste ja sõnade üle, mis paastut ja hingamisepäewa puuduwad. Markuselt otsida asjalisi teateid selle üle, mis suguses olutorras neid sõnu üeldi, muidugi ei saa. Ewangelistiil on sellega wähe tegemist, et waewalt küll Kapernaumas tõlnerite söögimaja olemas oli, pealegi weel niisugune, kuhu Juuda kirjatundjad ja wariseerid sisse astusid. Waja, kus Jeesus oma seletusi paganate, tõlnerite ja wariseeride üle andis, oli ainult ewangelisti ettekujutus olemas. Terwe jutustus ei ole muud midagi kui raam Jeesuse ütelsele: „Mina olen tulnud patuseid (paganaid) ümberpööramisele kutsuma.“ Niisamafugune lugu on Jeesuse ema ja wendade tulekuga. Markusel oli waja Jeesust lasta oma järekkäijaid enda kõige lähemateks inimesteks tunnistada ja siit tõuseb tarbe ütelsele: „need on minu ema ja wennad“ kaafaskäiwat jutustust wälja mõelda ja Jeesuse ema ja wendi ette tuua. Et neid muuts asjaks waja ei ole, siis ka wad nad selle järele ewangeliimi weergudelt ära. Niisugusi jutustusi ei saa kuidagi ajaloolisteks aineteks pidada.

Kuidas on aga lugu wanema ewangeliimi teiste teadetega? Need peaks isearanis usalbuswäärilised ja kindlad olema. Jeesuse ema ja wendade nimele kohta, mis Markus teatab, ei wõi seda mitte üelda. Mingisuguste Jakobuse ja Josefese ema Maarjat nimetatakse peatükis 6, 3. kui Jeesuse ema, aga 15, 40. kui tema järekkäijat „paljude nende naiste hulgas“, kes ristilöömist eemalt pealt waatab. Apostlite nimes, mis Markus ja Luukas ette toob, ei lähe mitte täieste ühte. Sellega ei olnud jutustustes kaheteistkümneme jüngri üle

ühtlust olemas. Teatawad nimes ei tõenda weel seda, et meil ajaloolise jutustusega tegemist on; leiame meie ju Johaneese ewangeliimis nimesid rohkemgi kui kolmes efmises ewangeliimis. Geograafilised nimes, mis Markus ette toob, mida tema järele ka teised ewangelistid kordawad ja mille täpisealust arilistult ülistatakse, wõisid ka pärastpoole ristitoguduse muinasjuttudeste tekkida, näituseks Josefuse kirjades. Kahtlemata on Josefuse käest pärit Markusel Kapernaum, mille kohta peab tähendama, et selle nimega ekfiarwamine Markusel ewangeliimi on tekinud. Kapernaumaks nimetab Josefus ühte allikat Galilea järwe kaldal, järwe põhjakaldal aluw liin aga kandis Kesarnome nime. Nähtawaste tekkis ka see nimi ewangeliimi Wana testamenti hoolika lugemise tagajärjel. Prohwet Saakarial on järgmine koht (13, 1.) olemas: „Sel päewal peab Daaweti sool ja Jeruusalemma rahwal üks lahitehtud allikas olema patu ja roojuse tarwis.“ Sest Markus tarwitas, kahtlemata, ka Wana testamenti kui allikat, alust ja eestuju, kuigi ta mitte Matteuse moodi lugejat igal sammul ninapidi wastasse piiblisalmi ei püia tõugata. Nii põhjendab Markus ristija Johaneese kui Jeesuse tuleku kuulutaja ülesastumist Jesaja raamatu peal, Jeesuse Jeruusalemma sõitu Saakaria (9, 9.), messia kannatust Jesaja 53. p. peal, tuntud lugu selle üle, kuidas noormees alasti jooksma pistis, oma riideid wangistuse kohta jättes, Amose raamatu (2, 16.) peal. Jeesuse ristilöömine kahe rööwli wahel põhjeneb Jesaja 53, 12. peal, kuna Jeesuse wiimased sõnad ristil: „Mu jumal, mu jumal, miks sa mind maha oled jättnud?“ 21. Daaweti laulust on wõetud.

Mis nendesse ükifikasjadesse puudub, mis nagu tõelist sündmust näiwad kujutama ja jutule tõenäuluse mõju annawad, siis räägiwad rohkearwulised ajaloolised kaalumised nende wasta. Wõtame kõigepealt jutu selle üle, et Jeesus paasapüha päewal risti löödi. Kas wõib mõelda, et juudid, kes ristilöömist just nõudsid, seda sündandisid paasapühal toimetada, et sellega oma seaduse järele maad ära reustada? Niisama wähe tõenäuline on terwe Jeesuse protses ülemkohtus. Terwe see lugu ei käi põrmugi sellega kokku, mis meil juutide kohtupidamiskorra üle teada on. Jeesuse protses on oma fogu käigus juutide õiguse

waimu ja põhjusemõtete rikkumine. Kõige vähem idenäoline on see karistusemäär, mis Jeesusele mõisteti temale süüts pandawa kuriteu eest. Jeesuse „jumalateutamine“ seisnud ewangeeliumide jutustuse järele selles, et ta ennast messiaats kuulutanud. Aga juutide seaduste järele ei ole see mingil tingimisel kuritegu, mille eest surmanuhtlust määratakse. Jumalateutamine oleks juutide seaduste järele nimelt sel korral olemas olnud, kui Jeesus sõna otsetohehes mõttes jumalapojats oleks kuulutanud, sest siis oleks see ainujumala usu wasta kuritegu olnud. Mis aga pundub Jeesuse kannatuste ja surma kujutamisesse, siis on see Martuse ewangeeliumis niisugune, et selle tunnatajats ei pruugi sugugi tõelised sündmused olla, waid neid mõis waga hästi uhtliku kristlase ettefujutus luua.

Dma ewangeeliumi ühes kohas tunnistab raamatutirjutaja ka, et tema ülesanne mitte ei olnud lugejale pilti tõeliselt jündinud lugudest anda. Tunnistab ta jeda 8. peatuti 11. ja järgnewares jalmides; uleuidje on see peatüüt siurikas. Seal jutustatakse sellest, kuidas wariseerid Jeesujelt „imetahete taewast“ nõudsid. Selle nõudmisjega tulid nad peale selle, kui Jeesus juba oma kõige juuremad imeteud — 5000 ja 4000 inimese toitmine ja teised — oli teinud. Jeesus ei täitnud nende nõudmist ja ütles: „Selle soole ei pea tähte antama.“ Nii siis Jeesuse imeteud — rahwahulga toitmine, tormi waigistamine, furnute ülesaratamine jne — ei pruukinud sugugi imeteud olla. Neid nagu ei oleks pidanud oopis mitte olema. Kas siit ei teki niisugune tunne, et kõik imeteud nagu olemataders tunnustatakse? Sest Martuse sõnade järele eitab Jeesus ise neid.

Aga kuulame, mis Markus edasi jutustab.

õpetaja istub oma jüingritega paati ja sõidab teisele kaldale. Jüingrid unustasid toitu kaarja mõimast; ainult üks leib oli neil paadis. Jeesus ütleb: „Hoidke wariseeride happutaigna eest ja Heroodese happutaigna eest!“ Jüingrid mõistawad jeda nii, et wariseeride käest ei tohi leiba wõtta. Aga Jeesuse sõnad käisid oopis teise asja peale, millest ta siis ka seletama hakkab. Tema ei mõelnud mitte ainelise leiba peale. „Eks teie weel ei tunne ega mõista? Weelaks teil kõwa süda alles on?“ küsib

Jeesus jüingritelt. Ta tuletab neile wiie tuhanda inimese sõõtmist wiie leiwaga meele. „Witu korwi täit palufesi teie siis korjajute?“ „Kaksteisikümmend!“ wastasid jüingrid.

Eiis nimetab Jeesus nelja tuhanda inimese sõõtmist seitsme leiwaga ja küsib: „Witu korwi täit palufesi teie siis korjajute?“ „Seitse“, wastasid jüingrid. „Kuis teie siis ei mõista?“ küsib weel ford tungiwalt Jeesus. Kui paljud usuteadlased ei ole siitamaani weel suunud selle koha mõttest aru saada, nimelt sellest pilkest, mis sellest jutustusest, iseäranis Jeesuse küsimusest wälja paistab.

Ometi on asi siin koguni lihtne. Juba oma sõnadega wariseeride happutaigna üle annab Jeesus mõista, et ta mitte ainelise toidu üle ei kõnele. Iseenesest mõista ei tule ka järgnewas jutustuses rahwahulkade imelikü sõõtmise üle mitte ainelist toitu mõista, waid terve see lugu on mõistukõne. Martuse kristus nagu ütleb, et wiis tuhat ja neli tuhat mitte ainelist, waid waimlist toidetud said. Nii siis ütleb Jeesus ise neist imetegudest lahti, mis Markus talle külge luuletab. Ta ei mõtle mitte ainelist leiba, waid waimlist toitu, eluleiba, Jeesuse õpetust ja sõnu.¹ Teisiti ei wõi jeda kohta seletada ta kirjatahesõõja jutlustaja papp, kui ta tahab, et kuulajad temast aru saaksid. Tuleb tunne et ewangeeliumi peategelane astuks nagu waheriide ette ja ütleb sealt pealtwaatajatele: Kõik, mis kirjanik siin teile näitab, on ainult mõistukõne, simboolide-pilt. Kui teie jeda weel ei märganud, siis olge tähelepanelikumad ja saage wiimaks aru.

Niimoodi annab ewangeeliumi autor ise mõista, et tema jutustusel mingi siisimine mõte on, mille arusaamise kallal ajusid tuleb pingutada. Tema ei esine meile mitte ajalookirjutaja, waid luuletaja, kes sügawmõtteliselt sõrme meelekohta tõstes oma lugejatega kahetuhanda aasta kestel nalja tegi ja wähematgi tähelepanekut ei pöõrand selle peale, et luge-

¹ Kõnda mõistab jeda ka neljas ewangeelium ja Matteus 16, 11—12.: „Kuida ei mõista teie siis mitte, et mina leiwast teile ei rääkinud, kui ma käskisin teid hoida wariseeride ja saduseeride happutaigna eest?“ Eiis mõistisid nemad, et tema ei olnud ütelnud, et nemad pidid hoidma leiba happutaigna eest, waid wariseeride ja saduseeride õpetuse eest.

jatel suur isu igasugu ebanisu järele on. Ja kui niisugune inimene meile wõimataid asju jutustab, mis kristusega wõi kristuse läwi jundunud, kas meil siis ka ei tule küsida: „Ja itka weel ei saa teie aru?“ Jätame sellepärast Martuselt messia maa-pealse elu üle teadete otsimise. Ta annab ju meile selgelt märku, et jesi viimijest midagi walja ei tule.

Wõidakse weel üelda, et ajaloolise Jeesuse olemise poolt ikkagi weel üks tunnistus järele jääb: sama Martuse sõnade järele elanud ju meie ajaarwamise algul Galileas ja Juudamaal waimustatud julustaja, kes tas üeenast messiaats kuulutanud eht teda wähemalt teised peale tema jurma selleks tunnistanud. See üksi lajed arvata, et teatud algupäraline isit olemas oli, kes kirjeldamata jügowat mõju wähemalt nende peale awaldas, kes temaga otsekohejes toktupuutumises olid.

Kuiisugune tõekspidamine ei järgne milgi tingimisel sellest, mis meie Martuselt kuuleme. Martus ütleb mitu korda, et Jeesuse lähemadgi jüngrid nende õpetaja ideliseit loomust aru ei saanud. Peetrus üksi (Jeesama Peetrus, kes Pauluse ajal ristiusuliste hulgas tähtsamat oja etendas) awaldas arwamist, et Jeesus messias on (8, 29.). Aga Jeesus keelab ära tema enese üle tellegagi räätida. Ja ka peale selle, kui Peetruse filmad lahti lastid, et saa jüngrid weel asjast aru. Esimist korda tõneleb Jeesus enese üle ülekuulamisel ülempreestri ees („teie naete inimesepoega . . . pilwede peal tulewat“). Enne seda tunnistasid Jeesust jumalapojust ainult kurjadwaimud, teda Jeesus inimeste seest walja ajas. Aga ka neile keelab Jeesus ära enda üle räätida (3, 12.). Teiste aigete terweksregemisel ja surute ülesäratamisel keelab ka Jeesus enese üle tõnelda (1, 44.). Isegi Jeesuse muutmise üle mäe peal ei pidanud jüngrid, kes selle juures olid, kellegile enne trisuse ülestõusmist jutustama. Jeesuse messialitkus, see et ta jumalapoeg on, pidi täielitaks saladusjeks jääma tema maa peal olemise ajaks. Koguni tema lähedamad jüngrid ei teadnud seda (6, 52.; 8, 17.). Nad ei suutnud sellepärast aru jaada, mis mõte tema Seruufalemma sõidul — ewangeeliumi järele wabatahtlikul surmaminekul — on ja „nemad ehmatasid ära ja karisid“ (10, 32.).

Kui siis ei wõi teise ewangeeliumi autorit milgi tingimisel selle tunnistajaks pidada, et asewalitaja Pilatuse ajal Palessinas rabi Jeesus üles astus ja ennast messiaats kuulutas. Kui see ka oleks sündunud, siis ei oleks Martuse seletuse järele sellest keegi aru wõinud jaada. Suured imetend, mis Jeesus Martuse jutustuse järele tegi, ei wõinud laiades ringtõnades teatawats jaada, sest Jeesus ise keelas nende üle rääkimise ära. Rahwahulka, kes Martuse näpunäite järele igatord tegewuselawale teitid, ei wõi milgi tingimisel Jeesuse tegewuse üle tunnistajaks pidada. Kas siis, küsitakse minult, Markus ja tema wanemad usuwennad teawad niisama wähe kui Paulusgi selle Jeesuse nimelise messia-tandidaadi lühikestest imelikust tegewusest? Jah, nõnda see ongi, wastan mina.

Juba Br. Bauer pistis oma sõrmed just Martuse ewangeeliumi selle koha tulge. Ülemal nimetamine juba, kui wähe tähelepanemist usutadusline kriitika Baueri tööde peale pööras. Ometi lõpulikult tähele panemata ei wõinud tema tuletused jääda. W. Wrede (juri 1906. a.) Breslaust jattas Baueri tööd selles küsimuses, tõi tema tuletused ühes oma täiendusiega uueste ette.¹ Rahjaks tatistas surm Wredet tööd sündendada, mis oleks kahtlemata Baueri mõtteid tõestanud. Wrede uurimiste järele ei olnud juudausul enne ristiusu tekkimist kindlaks tujunenud õpetust messiaast, milles tõi juudausu igatjused messia üle koku oleks wõetud, niisugust õpetust üleloomuliseit lunastajast, nagu meie seda ristitoguduses näeme. Alles pärast juudaluse poliitilist toktulangemist tekkis saladusline usutunnistus, mis rahwusliku messia ihfamised koku wõttis. Pilatuse ajal ei olnud aga juutidel mitte niisuguse mistitalise messiaaju tekkimiseks weel eeltingimisi olemas. Sellepärast oli sel ajal raste üles astuda messial wõi kristusel, kes seda ülesamet jügowamalt mõistis kui selleaegsed juudid ise. Ütsgi Galilea wõi Juuda mees ei oleks sellest aru saanud. Messias oli selleaegsete juutide arusaamise järele ainult tulewajeks kuningaks, kes pidi maa poliitilise isejewisuse tagasi tooma ja

¹ „Das Messiasgeheimnis in den Evangelien“, 1901; 2. trükk 1913.

rahvale võimaluse kindlustama taastamata oma jumalat teenida.

Mulle võidatse veel üelda: Jeesus peab aga ennast ju messiaks ja avaldab seda selgelt mitmele korrale, kui ta ennast „inimesepoja ks“ nimetab. Markuse ewangeeliumis nimetab ta ennast nii juba oma tegewuse algul. Ka ülempreestrite ees ütleb ta: „Mina olen see (messias), ja teie peate nägema inimesepoja istuvat jumala wäe paremal pool, ja tulewat taewa pilwedega!“ Inimesepoeg aga tähendas, nagu sellestgi juba näha, just taewast messiat, kes au ja ilgusega tuleb kõikide rahwaste üle kohut mõistma.

Rõik see on täieste õigus. Aga nimetus „inimesepoeg“ ei tähendanud messiat mitte enne seda ega sel ajal, kus Jeesus pidi elama. See ütetus on wõetud Taanieli raamatu 7. peatükist (13. salm). See Taanieli raamatu peatükk aga ei ole kirjutatud mitte enne kui 69—70. aastal pärast kristust.

Millega seda tõendada võib?

Selle kirjutükiga esineb prohwet Taanieli nime all, kes Neebukadnessari ajal olewat elanud, hilisem autor, kes tulewiku ettekuulutawasti unenäust jutustab. See wõte tuletab Schillerit meele, kes „Wilhelm Tell“ Atinhausen'i juhu ettekuulutused sündmuste üle paneb, mis alles Schillerile endale teada olid. Taanieli ettekuulutus püiab lugejas usku äratada, et nelja ilmariigi: Baabeli, Persia, Makedoonia ja Rooma järele wies, Iisraeli rahwa riik tõuseb. Nelja paganauju rahwa riiki kujutatakse raamatust nelja metsalise kujul; walitnud rahwas astub aga inimese näul ette. Seda inimest nimetab Taaniel Semi sugu rahwastele harilikul wiisil „inimesepoja ks“. Meie praegusel ajal ütlesime selle asemel: „inimeselaps“. Prohwet näeb, kuidas inimesepoeg taewa pilwedega aastate poolest wana juure wiitakse ja kuidas talle wägi ja kiitus ja riik antakse. Messias, sellest tuningast, kes tulewikus pidi püha rahwa etteotsa ajuma, ei ole Taanieli raamatu ei selles kohas ega ka teistes osades sõnagi. Inimesepoegu — „inimesepoeg“ tähendab siin terwet Iisraeli rahwast. Hilisemad seletajad, iseäranis ristiusulised, andsid sellele kirjasõnale messia kohta käiwa mõtte. See on ka arusaadaw, sest hilisemate seletajate filmas kautas kirjasõna oma esialgse mõtte, kuna juutide ilmariigist enam

juttugi ei wõinud olla. Ja ristiusuline kirjaseletaja ei wõinud selle üle igatahes mitte enam kõnelda. Ja siis wõisgi „inimesepoeg“ messiaks muutuda. See arutus aga kuulub palju hilisemasse ajasse kui Rooma-Juuda sõja lõppu. Alles pärast seda, kui juudalus poliitiliselt kokku oli warisenud, wõis ütetus „inimesepoeg“ selle mõtte saada, mis tal ristiusuliste juus ja Markuse ewangeeliumis on. Meie wõime aga veel ühe usalduswäärilise tõenduse selleks tuua, et Jeesuse ütetusel „inimesepoja“ üle alles peale 70. aastat pärast kristust wõisid tekkida.

Rõigepealt peab seda filmas pidama, et Jeesuse tõesed, milles „inimesepoja“ nimetust tarwitatakse, ewangeeliumis ainult pärast seda wõisid ilmuda, kui see Piibli tekst kirjutati, millest need ütetusel on wõetud. See Piibli tekst on täis Rooma ilmariigi langemise ootusi. Neljandaks metsaliskes Taanieli ettekuulutuses wõib ju ainult Rooma riik olla. Pealeselle on selles „Taanieli ettekuulutuses“ selgelt nimetatud, et juutide ilmariit peab tekkima wiimase ilmariigi üheteistkümnenda maailmemeie ajal ja pärast seda, kui tema kolm eeskäijat troonilt on tõugatud.

Ettekuulutuse niisugune mõtte ja tema aja leidis Paul de Lagarde üles Joesuse ja kirikuisade eeskuju tarwitades.¹ Aga de Lagarde mõtted jäid kasutamata ja ei tõmmanud enda peale tähelepanekut. 1908. aastal tõin ma nad uueste ette ja tarwitasin neid 1911. aastal Uue testamendi kriitika alal.² Lagarde leidus annab täieste kindla aasta, millest warem Markuse ewangeelium milgi tingimisel tekkida ei wõinud. Pealeselle tuleb kõiki katseid Markuse ewangeeliumi kirjutamist 70. aastast (p. kr.) warema aja peale määrata, lihtsalt wõimataks pidada (70. aastal oli juudaluse lõpulik langemine). Kui ka enne Lagarde seletust Markuse ewangeeliumi warema tekkimise tõenduselks midagi ette ei wõinud tuua, ei wõi nüüd enam wähematgi juttu olla sellest, et see ewangeelium wõis warem ilmuda, kui siis, kus juuda- ja ristiusuliste filmis wõis Taanieli „inimesepoeg“ tähendada messiat ja mitte Juuda rahwast. Sellepärast ei wõi Jeesuse tõesed, milles

¹ „Göttinger gel. Anzeiger“, 497. lf.

² „Der Daniel der Römerzeit“, 1908.
„Die Menschenohnfrage im letzten Stadium“, 1911.

ta ennaft „inimesepojaks“ nimetab, nüüd enam tõendusjeks olla, et kunagi ja kusagil Jeesuse nimeline inimene on olnud, kes messiana efines. Neid kõnesid ei tule mitte wanema ewangeeliumi ajaloolise asjalkkuse tunnistajateks lugeda.

Selle eest aga tõendavad need kõned midagi oopis teist. Kui Markuse sarnased kirjanikud tagasi ei kohtunud selle ees, et Jeesuse enese suhu panna tema enese kõrge ülesande kohta sõnu, mis alles pooljada aastat pärast jedasama Jeesust tekkisid, kui need kirjanikud üleüldse sellega torda said, et Jeesuse suhu oma tahtmise järele sõnu panna, mis ristiusu mõttes ümber töötatud Taanieli raamatust võdetud, raamatust, mis ise ka pärast ristiusu tärkamist on kirjutatud, siis on küll waevalt oodata, et need kirjanikud mingit takistust oleks näinud, kui waja oli üts-puhjas misjuguiseid lugusid messia-idee üle liikuma lasta.

Kui siis ei wõi ei Markust ega üleüldse ewangelistisi milgi tingimisel ajaloolise Jeesuse olemasolemise tunnistajateks pidada.

V

Ujuteadlased kõnelewad weel mingi sugusest kirjatööst, mis ümbertöötatult Matteuse ja Luuka ewangeeliumidesse wõetud ja mida tema ümbertöötamise peale waatamata Uue testamendi hilisemate kih-tide alt selgeste tunda wõiwat. Paljud ujuteadlased kinnitawad, et ka Markus seda kirjatööd olewat tarwitanud, mispärast teda ajaloolise Jeesuse üle kõige wäärilise-maks dokumendiks tulewat pidada. See kirjatükk olewat olnud Jeesuse sõnade ja üteluiste kogu, milles ehk ka otse jutustaw osa leidus.

See arwamine tekkis sellepärast, et usuteadlased sellega leppida ei tahtnud, kui õige tõenäuline arwamine tekkis, et Matteus peale Markuse ka Luukast eeskujuks tarwitas. Usuteadlased ei taha lahtuda wanast ristiusu arwamisest, et Matteuse ja Luuka ewangeelium mõlemad iseseiswalt tekkinud olewat. Bruno Baueri oisus, et Matteus ka Luukast tarwitas, osalt teda ümber töötades, osalt teda järele aimates, leidis niisama wähe poolehoidmist kui teisedgi Baueri otsused. Teisest küljest mõjus ristikoguduses olewa arwamise kinni-

tamisjeks kaasa suufõnaline mälestus selle üle, nagu oleks Matteus „isjanda sõnu“ koftu kogunud. See mälestus täib aga, nagu seda pea ilma lahtlusega wõib üelda, Matteuse ewangeeliumi kohta. Sest ajast peale, kus Matteuse ewangeeliumi aga uurijad enam Jeesuse elu pealtnägija kirjelduseks ei pea, wiidi endine jutustus Jeesuse sõnade kogu üle mingisuguse isj-äralise kirjatöö peale, sest ei tahtud ilma kindla ajaloolise dokumendita Jeesuse üle jääda. Paljud ei pea mitte enese au ko-haseks, peawad koguni häbitawaks usku niisuguse usu aluse jisse kõigntada. Kuid suurte teadusmeeste kahtlused selle oletatawa kirjatöö kohta jääwad endiselt järele. Isearanis mõju on tähendus, et keegi kuidagiwiisi selle „isjanda sõnade kogu“ siju ega laadi ei ole suutnud ette tuua. Ei ole tänini lõpnuud weel waelulised selle üle, kas selles arwatavas kogus ka jutustawat ainet leidus wõi mitte. Teises juh-tumises ei oleks see mitte paljas Jeesuse üteluiste kogu, waid midagi meie ariliku ewangeeliumi sarnast. Minult Jeesuse kan-natuse lugu pidi temas puuduma, teiste sõnadega see, mis wanemale ristikogudusele Jeesuse maa peale ilmumise mõtet awal-dasgi. Ja ikkagi kinnitawad weel usutead-lased, et seda kogu tuleb ristikoguduse kõige warema ajajärgu teuseks pidada. Kui ewangeelium Pauluse sõna järele kahe teraga mõdt on, siis on see oletataw „Jeesuse üteluiste kogu“ ilma terata ja ilma koepidemeta mõdt.

Teisest küljest tunnistawad ka need usuteadlased, kes „üteluiste kogu“ olemist kinnitawad, et ühest üleüldisest allikast, mida Matteus ja Luukas oleksid tarwitanud, kõneledagi ei maksa. Kummagi ewangelisti ees pidi see allikas isj-sugusel kujul ja teises suuruses olema. Eht kui niisuguse ühise algteksti olemist tunnistada, siis peab arwama, et kumbgi ewangelist tema omawiisi ümber töötas. Aga see on ju seesama lugu, kui et kumbgi ewangelist oma maitse järele ja omal eesmärgil ristikoguduses liikwel olewad suufõnalised mälestused kas-jutas. Kirjalikta allikaid ei pruukinud selleks mitte olla. Kui siis ei anna ka „Jeesuse üteluiste kogu“ ajaloolise allikana midagi.

Kuidas selle küsimuse peale ka lõpuli-kult waadata, oma wäärtuse ja wanaduse poolest ei saa „Jeesuse üteluiste kogu“ kui-

dagi Markuselt kõrgemale panna. Arvamine, nagu oleks see „üteluste kogu“ esimise aastajaja kuuekümnendate aastate sees tekkinud, on ilma iga põhjata. Leiduvad ju ka neis ewangeliiumide ršades, mis usuteadlaste ühemeelse arvamise järele sellest „üteluste kogu“ pärit, märkused Jeruusalemma ävitamise üle (Mattuus 22, 21. 23.; 36, 38.). Niisama on neis kohtades ka ütetus „inimejapog“, mille kohta meie juba nägime, et ta hiljem tekkis (Mattuus 8, 20.; 10, 23). Kui selles arvatawast kogus „jumala tarkus“ ja Jeesuse sõnad segi seisid, nagu Luuka 11, 49 järele arvata wõib, siis ei aita niisugune allikas meid põrmugi enam aru saada ajaloolisest Jeesusest Raatšaretist. Sellepärast ei anna ust mingisuguse tundmata ja teadmata „Jeesuse üteluste kogu“ olemise siisse midagi meie küsimuse lahendamiseks. Ta wõtab ainult ewangelistidelt nende luuletaja-loorberid ja annab nad mingisugusele „allikale“, mille kohta weel waja on näidata, et tal Jeesuse-küsimusega midagi ühist on.

Pärast seda aga, kui meie wiimast ewangelististi niisugustena nägime, nagu nad tõepoolest on, nimelt julgete ideede loojatena, kes kufagil endid muuts ei pea kui liht jutustajateks, siis oleme nende wasta ka wiisakad: nad on ju niigi küllalt täbaras seisukorras, kui neilt teateid ajaloolise kristuse üle nõutakse. Meie palusime neilt telliskirwa Jeesuse eluloo hoonu ehitamiseks.

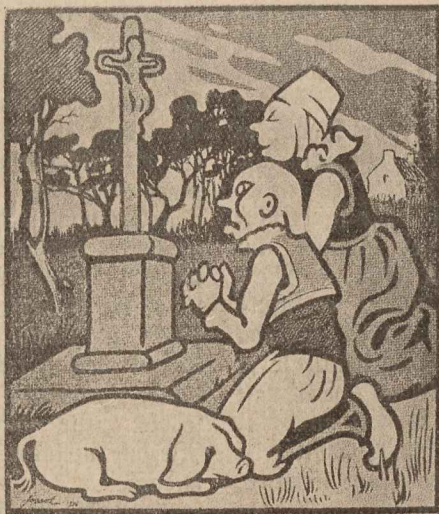
Selle palwe peale patuwad ewangelistid meile leiba, oma kõrgete mõtete leiba kristusest, kes on nende isikliku elu ja palawa usu nurgakivi.

Kui wähe ka usuteadlasi — nemad jääwad aga tänini pea ainuteisteks usu arenemise ja iseäranis kristoloogia uurijateks — meie wastusega raamatu eesotšas üles seatud küsimuse peale rahule ei jää, ometi wõime meie ainult ühe wastuse anda: meie ei tea Jeesusest mitte midagi. Pärast seda wõiwad waielused Jeesuse olemise küsimuse üle ainult muigama ja waiBLEjate üle pead raputama panna.

Meie teame ainult seda, mis kristlased oma kristuse üle arwasiid, teame seda selle järele, kuidas nad ise seda ewangeliiumides kirjeldawad. Paulus ütles korra nende mõtte otsekohe wälja: „isjand on waim“ (2. Korint. 3, 17.). Just need sõnad panewadgi taljuud praeguse aja usuteadlasi wabisema. Aga ometi awaneb just neis sõnades wanaaja risikoguduse hing tema olemise kõrgemal ajajärgul.

Meie jätame kirikumeestele ja usuteadlastele ülesandeks nende wastaolude kallal pead murda, mis kristuseküstümuses olemas on. Kirikul on alati waja olnud ja on praegusel ajal waja terawamalt kui kunagi warem ajaloolist kristust, liha ja luu, närwide ja peaajuga kristust, wõib olla selleks et seda häledamalt materialismuse wõidu üle hädatiisa tõsta.

Tõlk. J. D.

„Paranda meie siiga ära oma püha nime autš ja kütuseks.“
(Jossot' pilkepilt)

PUSSHKINI

Pusshkini surmapäewast on üheksakümmend aastat mööda. Aga Pusshkin elab ikka weel!

Ühes Wenemaa ühiskondlusega ja kultuuraga astus laulik meie ajaloo oktoobriajajärku ja sai meie kaasaeglaseks.

Meie uue ühiskondluse wahekordades Pusshkiniga wõime eraldada kahte ajajärku. Esimine on wõitlus Pusshkini eest. Küsimus seisis nii: Pusshkin ja uus kultuur. Waja oli ära näidata, et proletariaat wõib suure poeedi loomisetööst leida wäärtusliste ja tarwiliste üleelamiste allika. See uute sotsiaalsete jõudude wõitlus Pusshkini eest leidis oma haripunkti Lunatsharski ja Sosnowski kirjutustes.

„Mida kaugemale Pusshkinist me saame (kirjutas s. Lunatsharski), seda suurema tähtsuse omandab tema loodud wäärtasjade küsimus; wäärtasjad on jäänud elujõulisteks ka meile.“ (Литер. силуэты, 1923.)

„Ei, Pusshkin pole surnud. Palju aastaid weel kumardame meie ja kumardab tulewate põlwe inimesi tema allikatele“, kordas Sosnowski. („Правда“, 1924.)

Wõitlust Pusshkini eest wõib lugeda lõppenuks. Ei ole mingit wadjadust poeedi surma 90. aastapäewal tagasi tulla küsimuse juure, kuipalju meie Pusshkinist wõime hinnata. Ja nii algab teine ajajärk Pusshkini elus oktoobrilisel Wenemaal.

Aastakümned on korjanud tema ümber määratusuure kirjanduse. Sm. Sosnowski tähendas õieti ja terawalt, et pusshkinistid on kõige suurema hooliga ära lugenud, mitukorda täht „3“ Pusshkini luuletustes ette tuleb ja mitu nõopi ta westil oli.

Ja ommetigi ei tunne me Pusshkinist weel. Ta seisab meie ees mõistatamatu. Sotsioloogiliselt pole ta lõpuni seletatud. Ta on meile probleem. Teine ajajärk Pusshkini elus oktoobrilisel Wenemaal pole enam wõitlus tema

PUSSHKIN

Luuletaja enese joonistus

PROBLEEM

loomisetöö wäärtuse eest, waid wõitlus selle seletamise eest.

See töö on praegu täies hoos. Seda tehakse individuaalselt, — juba on kirjanduses enam ehk wähem õnnestanud katsed; seda tehakse ka kollektiivselt, näituseks Wene kirjanduse armastajate seltsi (ОЛПС — общество

любителей российской словесности) juures olewas Pusshkini komisjonis.

Lauliku ja tema loomisetöö sotsioloogilist ilmet joonistada püüdes wõiwad meieaegsed pusshkinistid juba mõnele enne rewolutsiooni kujunenule kawandlisele ehitusele toetada. Nagu meie (Wene) marksistlise kirjanduse-teaduse lähtekohaks alati nii ehk teisiti Belinski on olnud, nii on ka käesolewal juhtumisel Belinski, aga mitte mõni muu, awanud tulewikku wäljamineku punkti. „Pusshkin on mõisnikuseisuse poeet. Igalpool näete temas inimest, kes ihu ja hingega kinni on kujutatawa klassi olemust sisaldawas põhiprintsiipis.“

Belinski jälgedes on käinud esimised marksistid, kes Pusshkini probleemi walgustama asusid. Belinski kawandile lisasid nad ainult ühe peensuse: mõisnikkude-intelligentsi kriisi 1825. aastal.

Niiwiisi seletas Pusshkinist ka Plehaanow oma küllalt tuntud kirjutustes Belinski ja Nkrassowi üle. Peale dekabrismuse hukustumist sattus mõisnikkude laulik Pusshkin suurilma wõhikluse ja harimatuse keskele (светская чернь). Selles ringkonnas üksik ja wõeras olles heitis ta wälja oma lipu: „Kui kuningas oled, ela üksi.“

Sessamas stiilis (ainult Pusshkini töö kirjandusliku külje weidi hoolsama hindamisega) on Pusshkin „Современный Мир“ kriitiku Korobko ühes kirjutuses ette toodud. „Mõisniku-intelligentsi arenemise kõrgema silmapilgu wäljendajana ei wõi Pusshkin, pärast njetatud kihi hukustumist, uue ümbruse, uue kihistiku peegeldajaks hakata. Temale omane

ümbrus aga jääb tema jauks liig wäik-laseks ja madalaks.“ Pärast 1825. aastat on laulik „üksik“, „pinna kautanud“, „heitleb wastaoludes“. Ent kes olid mõisnikud (дворяне)? Ajajärgul, mil P. elas ja kirjutas, polnud see klass enam ühtne, kapitalismuse kaswamise tagapinnal sündis ta kihinemine, tema üks osa muutus kodanluseks. Sellest järgnes wanade ideoloogialiste wormide lagunemine ja uute sündimine. Oma kirjutuses „30-dad aastad“ („Современный Мир“, 1916) tegi kadunud N. A. Roshkof hädatarwilise, täpse paranduse Belinski kawandi juure. Ta jälgis kihikujunemise käiku, nende ühe osa — nimelt keskmiste mõisnikkude — kujunemist kodanluseks; ta awaldas uue poliitilise ilmawaate (liberalismuse) tekkimist. Selle kujunemisekäigu määramise seisukohalt on wõetud ka Pusshkin. Olgugi et laulik „sotsiaalselt lähem oli kõrgemate mõisnikkudele“, „suurilmale“ kui keskmiste mõisnikkude esitajad dekabristid, sellegipärast tunnistab „ta ise, kui isik, ja tema tööd wäga usutawalt, et kodanluseks muutumisekäik ka kõige kõrgemasse mõisnikkude seltskonda tungis“. „Kõrgema mõisnikuseisuse“ wäljendajana oli Pusshkin monarhist ja sellejuures täieste puhtsüdamline, aga et see salkkond „hakkas juba oma ühtsust kaotama“ ja temas „lõhe tekkis“, selle tõttu ka lauliku enese liberalismus, ja naturalismus, ja „üldinimlikkus“ (kõik kodanlise psiholoogia kaswamise jooned).

Kas on see aga nii? Kas oli Pusshkin pärit kõrgemate mõisnikkude hulgast, wõi ainult kippus sinna poole?

Oma ajaloo IV peatükis toob M. N. Pokrowski, rahalise majanduse mõisniku ökonoomikasse tungimist walgustades, näitusena Pusshkini. „Tema kirjawahe-tuse järele wõime enestele luua kaunis piltliku ettekujutuse sellest, kui laialised rahalised küsimused selleaegsete kõrgemate mõisnikkude juures olid, kelle hulka laulik küll ei kuulunud, aga kelle poole ta sunnitud oli kippuma.“

Niisuguses olukorras oli Pusshkini probleem oma sotsioloogiliselt walgustuselt enne 1917. a. rewolutsiooni. Praegu seisab pusshkinistide eeslauliku klassilise olemuse küsimus, tema loomisetöö põh-

jendamine lauliku wastaolurikka ühis-elulise olemisega. Juba on kuulatud terve rida kõnesid (отчеты) nimetatud komisjonis ОЛРС juures, mõned tööd on trükist ilmunud. Kõigile on selge, et Pusshkinit kui kunstnikku on wõimalik seletada ainult arwele wõttes klassilise protsessi dünaamikat. Et aga probleem kõige kõrgemal määral keeruline on, siis on alati wõimalik ka hulljulged ja fantastilised seletused.

Sm. Woitolowski nimetab oma „XIX aastasaja Wene kirjanduse ajaloo“ Pusshkinile pühendatud peatükki: „Feudaalmaajanduse ümberkujunemine.“ Kirjanik näitab, kuidas laulik ise afeudaliseerub ja afeudaliseerib ka sõnalist loomisetööd. Sm. Woitolowski sule all ei muutu Pusshkin üksi „esimiseks seisustewaheliseks Wene intelligenti esitajaks“, waid „ligineb ka talupoja-soo rewolutsioonilistele püetele wasta (vis-à-vis).“

„Ärkawalt rahwalt, kes weel ei tunnud klassilisi wastaolusid ega klassidewahelist kõikumist ega muutlikkust, on Pusshkin oma mõtte wabadustihkawa lennu ja elurõõmsa kolawa laulu wõtnud. Pusshkini loomisetöö on ette üeldud talumehes t. (!) Pusshkin on läbi ja läbi (!) patriarhaalse Wene küla sünnitus, küla, mida kapital liikuma pannud ja mis wõimsalt wabadust ihkab. Pusshkin on suur kui „üldrahwalise“, see on samal ajal ka talurahwalise ideoloogia wäljendaja. (!) Mitte mõisniku, waid taluniku ideoloogia ütles Pusshkinile ette tema sügawa wiha pärisorjuslike piitsa wasta. Taluniku ideoloogiast on pärit tema metsik protest kapitali sissetungimise wasta (kuigi ta selle ehitawat, loowat hinge näeb), sealtsamast on pärit tema rewolutsioonilikkus keelewallas: lause järsk demokratiseerimine jarewolutsioonwürstlikkudes lossides ja buduaarides talurahwalise muinasjutu wormi sissewii-misel.“

Teisiti ja palju õigemine (ilma talurahwa fantastikata) on Pusshkini probleem walgustatud D. Blagoi raamatu-keses „Классовое самосознание Пушкина“. Kirjanik saab aru terve probleemi keerulikkusest, mis tingitud „poeedi indiwiiduaalsuse keerulikkusest

ja rikkusest“ ja „neist ajaloolistest ja ühiselulistest tõsioludest, millega ta seotud oli“. Möisnikkude kodanluseks muutumise faktist väljaminnes püiab kirjanik uurida seda „objektiivset arenemist lauliku isiklises teadwuses ja, lõpuks, tema kunstilises loomisetöös“.

„Aleksandriaegse laia, uduse demokraatismuse juurest kaldub Pusshkin oma suguluse juure wanaaegsete puhtawereliste möisnikkudega, nende ajaloolise ja sotsiaalse saatusega, — kõrgendatud sugulustunde juure. 1830-nes aasta on niisuguse möisnikuseisuse klassilise äratundmise arenemise kõrgem tipp lauliku juures. Selles arenemise tipus peitub aga ka juba kängumise algus. Pusshkinile on täielikult selge möisnikkude ajaloolik surmatee. Ta wõtab seda surmaotsust kui ajaloolikku mõõdapääsematust, tõuseb kokkuwarisewa klassi rusude alt terwena ja püiab liituda ideoloogiliselt uue, alles ajaloo näitelawale ilmuwa ühiselulise kihi külge, keda ta „kolmandaks seisuseks“, „wäikekodanluseks“ nimetab, keda meie wäikekodanluseks intelligentsiks nimetame, — niisuguse kihi külge, mille hulka ta juba oma ühiselulise olemise poolest peaaegu kuulubgi.“

Niisugusele möisnikust kodanlaseks uuestesündimise tagapinnale joonistab nimetatud ajakirjanik üldistes joontes selle uuestesündimise kaasas käiwa lauliku ideoloogia ja kujude omapärase ewolutsiooni. Nimetatud töödega pole weel lõpuni ammutatud see elaw uuri-misetöö, mis praegusel ajal sõna tõsisest mõttes keeb meie kaasaeglaste Pusshkini ümber. Seletada ja kujutada klassilise kihikujunemise ja muutumise käigust olenewat Pusshkini loomisetöö kunstiliste kujutuste sisemist wastaolu, tema ideoloogilisi tööplaanisi ja keelilisi sihtisi, millest kõigist meie (Wene) XIX aastasaja kirjanduse kõige mitmesugusemad ja wastapidisemad nähtused ja woolud on kaswanud, — niisugune on ülesanne, mis meie pusshkinistide ees seisab.

Praegu aga wõime läbi lauliku mitmekülgse loomisetöö märgata teatud osa möisnikkudeklassi kurbloojooni, mida laulik oma kujude, salmide ja keele klassikalisesse ehitusesse on wolinud. Wana kuuesajaaastane bojaaride sugu, mida isewalitsuslised tsaarid maani painutanud, mis osa wõtnud igast salaseltsist ja isewalitsusewastasest liikumisest Godunowi ja Peetri, Bironi ja

Pusshkini surmukeha wiitakse Pihkwa kubermangu

A. Nauumowi pildi järele

Katariina ajal, mis alati opositsioonis, — see wana „wäsimatu“ ja „mässuline“ sugu pidi oma wiimase suure esitaja näul, kelle läbi ta nii ehk teisiti mässuliikumisega Nikolai wasta koidetud oli, pidi sellesama esitaja näul saja-aastase waenlase ees alla andma, niisama kui mõisnikkudest kodanik Eugén isewalitseja brongskuju ees alla andis. Aga see on ainult ühiselulise kurbloo üks külg. Teine külg on seda walusam.

Warandusline kehwas, rahamure, igawesed wõlad, wäiklane wõitlus kuningliku hoowi harimatutega (придворная чернь), nende „eeslitega, kes oma demokraatlise kabjaga heraldilist löwi raiusid“, wõitlus, mis kahewõitlusega lõppes, mida suurilma nadikaelad ühes ministritega ja tsaari kaitsepolitseiga wälja kutsusid ja õigustasid.

Ja lõpuks surm.

Kõigile tuttaw lõpp, mida Wjäsemski kirjeldas:

„Päewal, enne ööd, mille peale surnukeha wäljakandmine oli määratud

majast, kuhu inimest 10 Pusshkini sõpru ja tuttawaid kogunud, oli wäikeses wõõrastetuas, kus me kõik olime, terve sandarmikorpus!

„Maja lähedal aga ja naaberuulitsail seisid wahisalgad — terve „sõjawäeparaad.““

Oleks need inimesed aga tähelepanelikult kuulatanud seda waikust, mis surnukirstu ümber walitses, nad oleksid siis wast kuulnud selles hääletuses sosinat, mis sõnadesse tihenendud:

Иной восстанет грозный мститель,
иной восстанет мощный род!
Страны своей освободитель,
восстанет дремлющий народ!
В победный день, день славы тризны,
свершится роковая месть!

(Teine (uus) tõuseb kohutaw kättemaksja, teine tõuseb wägew rahwapõlw!
Omamaa wabastaja,
tõuseb üles uinuw rahwas!
Wõidupäewal, toredal matustepidul
sünnib saatusline kättemaks.)

W. Fritshe
järelle A. Rannaleet

Pea paljaks- ja juuste halliksminemine

Kui inimese arenemise ajalugu tundma õppida, alates sellest muinasajast, mil ta weel lihtne loom oli, kuni meieajani, mil ta juba keerulise ehitusega loomaks on kujunenud, siis selgib et inimese esivanemad waremalt farmadega kaetud olid Praegu katamad inimese feha sündides ja ta edaspidisel ajal õrnad ihufarmad, suuremad farmad on juustena peas, siis meel fulmu- ja ripsmetarmad, ta nina- ja (mõnel) kõrwaaugus. Sugulise küpsimise ajajärgul tulewad nende lisaks weel teisejärgu sugutundemärgi farmad: habe, kaenlaaluse- ja sugulade-farmad. Niisugused juhtumised, kus inimese nägu üleni farmadega kaetud, näitawad kas loomuwastast tagajärgemist inimese esivanema wäljanägemise poolt, ehk jälle on see farmadest juhtivate fehaoasade (organite) rifete tagajärg. On ka niisuguseid juhtumisi, kus inimesel farmu ei olegi ega tule neid ka pärastpoole, mille põhjus niijamati farmadest juhtivate organite haigustes või rifetes seisab.

Kuna siis inimene muinasajal farmadega kaetud loom oli, siis on huvitaw waadata, misjauks ja misjuugusel otstarbel on inimesele farmad praegu weel ühikutes lohtades, nagu juuffed, kulmufarmad jne alale jäänud. Ja kas ei oleks inimesele parem, kui ta feha farmadest täieste puhas oleks?

Et selle küsimuse peale wastata, on tarwis wäliste äritajate, kõigepealt walguise mõju

meie feha peale tundma õppida. Päikese nähtaw „walge“ walguis (kas otsekohene või läbi pilwede n.n. „päewase“ walguisena), niijamati elektri- ja muu walguis on iseeneft terve hulga mitmesuulise jõuga walguisekirte segu. Need walguisekirred jagunewad kahte liiki: 1) üllipunased (ultrapunased) kirred, mis peaaegu alikult joojendawat mõju awaldawad, ja 2) üllisillad (ultrawiolett-) kirred, millele keemialised (fõrmetawad) omadused on. Kuiqi walguis inimese loogu feha (organismuse) peale määratu juurt heategewat mõju awaldab, siisgi on tarwilik et liig tugen walguis, enne kui ta läbi naha või tundeorganite (filmade) fehatubedesse tungib, naha ja filmade peale kohalikt mõju awaldades, pehmentatud jaaks. Selleks otstarbeks on nahatubedes ja meres eriline wärmiaine (pigment) wälja kujunenud, mille ülesanne selles seisab et ta need kirred, mis läbi naha või filma tungides fehatubede peale fõrmetawalt ja fahjulikult mõiksud mõjuda, ära neelab.

Eriti on niisugune fahjulik fõrmetaw mõju filmale nägemata ultrawiolett-kiirtele. Nende kiirtega wõtme järgmise näituse wawal tutwaks jaada: Kui farmadest palja ja walguisega harjumata fehaoa peale faumet aega kas päikese või mõnda muud walguist paista lasta, kui see walguis ijeqi külm on, näit. läbi jooksma filmi wee lastub, siis hiljem paar tundi hakkab walguistatud nahaoa

kipitama ja ta peale ilmuvad förvetuse (palawiku) tundemärgid. Et niisugust soowimata naha ja filmade förwetamist ära hoida, selleks on looma organismusel kats abinõu: 1) nahapigment ja 2) ihutarwad üle terve leha, siis weel karwad peaju, filmade ja teiste tunde-likkude kohtade kaitsiks, kuna nad niisamate pigmenti sisaldavad.

Sellest selgib meile, mispära-st neil rahwastel, kes ista lõuna pool elawad, kus rohkem päiksepaistet, ka rohkem pigmenti nahas, filmaterades ja karwades on, kuna nendel ühtaegu ka karwataiw lofsatam ja tugewam on. Males meie põhjamaalaste päiwitanud nahast, mis lõunamaal kiireste tumedamaks läheb, jõname aruajamisele mongoollase kollase, indiaanlase punase ja neegri musta naha üle. Mida tugewamine nahk ja juukses pigmenti sisaldawad ja mida tihedamad juukses on, seda fergemine kannatab fogu leha päitest ja seda rohkem on temast kasu. Sellest tulebgi, et neegrid, indiaanlased ja üleüldse lõunamaa inimejed förwetawa päitefe all niisuguse mõnu ja kasuga jalutawad ja töötawad, kuigi neil ihu paljas ja pea katmata on. Päriwuse seadus aga kindlustab need kaitseseabinõud lõunamaa rahwastel wanematest lastele. Sellest selgib ka, miks näit. ijegi paljud loomad ja linnud päiksepaistest olenees karwa (wärwi) muudawad. Lälwel, kui päiksepaiste nõrk, on karw walge, suwel aga tugewa päiksepaiste mõjul läheb ta tumedaks.

Karwad on päit nahast, nad on nahalude walmistusefaadus. Karwapigment on faadud merepigmentist, kuna tarwa loomulik raswamaäre naha sees olewatest raswanäärmetest wälja imbub. Niisugust on karwal kõik loomulikult terwishoiuks tarwilised tingimised olemas. Järjekult olenewad karwad, nagu fogu nahk, oma kaswus ja terwises täielikult organismuse üleüldijest terwijest, kõige enam aga ergu-(wärwi-)kawaft ja inimejefeha n.n. sijemijest sekretsiiooni (sijemiste mahlanäärmete tegewusest, mille eriaine otse weresse ja sellega leha mödda laiaili läheb).

Karwafaswu peale awalbawad mõju peaa-sjalikult järgmised sijemise sekretsiiooni näärmed: kilpnäär (iseärans pea- ja fulmufarwade peale), fuguosade näärmed jt. Karwade pigmenti (wärwiaine) rohktuse ja wastapidawuse peale awal dab kõige suuremat mõju fuguosade näärmete sijemine sekretsiioon. Sellepära-st oleneb igasugune juuste langemine peast (paljas pealag, pea täieline paljaksimine) ja juuste wärwi kadumine (halline-mine jne) suuremal wõi vähemal määral sellest, kuiwõrd sijemise sekretsiiooni näärmete ja närwitawa terwije tafakaal sel wõi teisel wiisil rikitud saab.

Need teed, mida mödda haigusel juuste selle- wõi teiseniisilise peast mahalangemise ja nende wärwi kadumise wälja kutsuwad, on enamalt jault järgmised.

Kui inimeje närwitawa wõi waimuelu terwis sel wõi teisel põhjusel nõrgeneb, wõi ta järsku tugewaste pörutatud saab (näit. ehmatuse), siis hakkawad peale muude haiguse-nähtuste tal ka juukses pära-st langema ja

nende wärw kaduma. See nähtus ilmub neil inimestel, kelle närwid üleliia furnatud, iseärans neil fordabel, kui inimene hingelisel tugewaste pörutada saab. Siis leiab ta toubuses, et tal pea ileni paljaks on läinud, kuigi ta ise aastate poolest weel noor wõib olla. Samuti wõib niisugusele juhtumisele kas wjaline juuste mahalangemine wõi pea ileni paljaksimine järgneda. Wiimajel juhtumisel wõiwad karwad ka üle terve leha, ühes filmaripsmete ja fulmufarwadega ära kaduda. Niisuguseid juhtumisi panid arstid iseärans wiimase ilmasõja ajal tähele. Selle tekkimist wõib seletada niisugiselt, et inimeje närwitawa ja waimuelu sijemise ülearune wäsitamine wõi tugew pörutamine kutsub fogu sijemise sekretsiiooni, joonte ja teiste si- teemide korratuse esile, kas mõnes üffikus karwafaswu piirkonnas wõi üle terve leha, kuna karwad wäga mitmesugusel kujul kan- natada wõiwad jaada.

Teine tee selleks on sijemiste näärmete endi ärakulutamine, kihwtitamine wõi muud haigeksjäämised, näit. kui fogu näärmete- ahelik kas enneaegselt wõi loomulikult teel wananeb, mis kõige esmalt fuguosade sijemistest äritusnäärmetest ja kilpnäärmetest peale algab. Edasi annab selleks tihti põhjust näärmete kestew kihwtitamine suitsetamise, alkoholi- jookide, kofeiini, oopiumi, fange tee, kohni jne tarwitamisega. Niisuguste kihwtide kõige esimine mõju sijemise sekretsiiooni peale ilmub epite selle ulesarituses, ja siis ta nõrgenemises (ärakulumises), ja selle tagajärjel fogu närwi- tawa riktuks, endaga kõrti hiljemaid taga- järgi (weresoonte ja neerude jne rikkeid) kaasa tuues.

Lõpuks tekitawad pea paljaks- ja juuste hallitsminemist weel mitmesugused pitalised (irronifalised) haigusel, peaa-sjalikult need, mis piiselikute mõjul tekkivad, ja were- haigusel.

Kui nüüd meie linnainimeste eluwiisi ja nende tihedaid haigusejuhtumisi waadelda, siis näeme et nendel pea paljaks- ja juuste hallitsminemise põhjusel wäga tihti üheskoos ette tulewad. Linnaelanikud ei täida närwi- tawa ja waimuelu terwishoiu nõudmisi; nad suitsetawad, tarwitawad piiritusejooki, wäsi- tawad endid ülearu, lubawad omale jugulisi ja muud liialdusi, põewad tripperit, siifilit jne. Ja kui tähele panna et juuste peastlange- mise ja hallitsminemistuga ühtaegu weel terve rida muud haigusenähtusi ja liigwäsimuse tundemärta ilmufis tuleb, siis saab selget et nii juuste peastlangemine kui ta hallitsmi- nemine on isenejelt iltagi tübine asi niisuguste nähtuste kõrwal, nagu terve sijemise sekretsiiooni näärmeteaheliku ja närwitawa enneaegne wananemine ja rikkimine, mis terve organismuse eluwoime halwab, kuna nemad on organismuse töötoralduks inimeje peatõutejõud ja tödwäljal ja eluteel.

Kõigest sellest selgib meile ka need abinõud, mis juuste kadumise ja hallitsminemise wasta tarwilikud. Need abinõud seisawad inimeje niisugustes ettewaatlikkudes eluwiisides, mis nii terwet lehaehitust kui eriti nahka ja juukse-

seid haiguste eest võimalikult hoiavad. Selleks on tarvis loogu teha kõigepealt puhas hoida, verd ei tule tubata ja muude lihtvõidudega rik- luda, organismust ei pea enneaegu ära kulu- tama, närvitavale on vaja tarvilikku puh- kustu (und) võimaldada; juukseid ei pea igaviisi kunstlikult ehtima ega määrtega võidma jne. Kui aga pea süisgi paljaks või enneaegu halliks on läinud, siis on praegusel arstiteadusel terve rida abinõusi, millega seda häda põhjalikult terveks võib arstida.

Niijuuguste arstimiseviiside hulgas on täht- sal kohal siemiste mahlanäärmete rüfete pa- randamine ja nende elutegevuse kõvendam- mine. Näit. on kindlaks tehtud, et kui arsti- rohuna inimese kehasse niijuuguseid näärmete- ofasid saata, mis inimese haigeksjäänud näär- mele tarnased, siis on võimalik juuste värvi tagasi saada ja paljaksläinud kohtades juuk- seid uueste kasvama panna. Kehaliselt mõ- juvate arstimiseviiside hulgast tarvitatakse: päitefesevannisi, elektriga arstimist ja nii edasi.

Prof. A. A. Suhow

„Draze“ lugejatele

Käesolew 6. (15.) „Draze“ nr on 1926. aastakäiguft viimane. Kes „Draze“ minewa aasta lõpuni tellisid ja käesolewa aasta peale veel tellimist ei ole uuendanud, neid palume seda kohe teha. Särg- mine, 1927. aasta esimine (16.) nr ilmub 20. aprillil, nr 2 (17) tuleb 20. mail ja nr 3 (18) 20. juunil. Teise poole aasta nrid ilmuvad ettekawatjuse järele 20. augustil, 20. oktoobril ja 20. detsembril. Jga nri ilmumist teatatakse veel eraldi „Edasi“-lehes.

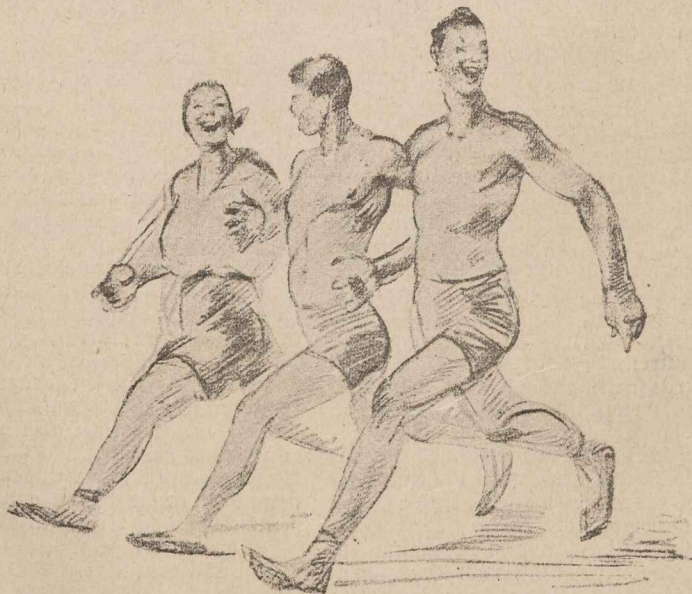
Et võimalik oleks meie harwailmuma ainja kirjanduse- ja teaduseajakirja lugejatele rohkem lugemisewara pakkuda, suu- rendame „Draze“ poognate arwu. Hind jääb endisels: aastakäigu — 6 nri — eest 3 rbl, pooles aastas — 3 nri — 1 rbl 60 kop. ja üksik nr 60 kop.

Eriliselulised liisad ilmuvad eripoognatel omaette nummerdatud lehekülgedega, et lugejad mõisid neid joowi korral peajakirjast eraldada ja koku kotta.

„Radio-sõber“ ilmub nendest liisadest iga nri kaasas ja toob peale eriliste raadiokirjutuste tehnika-teaduslisi kirjeldusi, juttusi ja wõstelugusid tehnika- ja tööstuseilmast, luuletusi ja piltsi, mis iga lugejat wõib huwitada.

Gesti kirjanduse ajaloo ainetest isewalitsuse arhiiwidest awaldame seni kuul- mata ja tundmata lugusid ja dokumenta. Peale mõne tähtsa loo wanemast ajajärgust toome pahempoolse Gesti kirjanduse Kolgata teekonna loo a. 1905—1915, eriti „Mõtte“ (Lilienbachi) kirjastuse kohta käiwad dokumendid. Pealeselle anname kaasa prof. J. Depmani uurimisetöö „Gesti ajakirjanduse esimine sada aastat (1766—1866)“ ja kirjatöö dr Mihkel Weste üle.

Meie lataliste Gesti ajunduste tarbeid silmas pidades anname „Drazele“ kaasa erilised r a m a t u k o g u d e k o r r a l d u s e juhatusels ja lünnendit-jautuse tabelid ja sõnastiku, siis odawa ja lihtsa r a h w a n ä i t e l a w a ehituse ja näitefainte ja muude näitlemise-abinõude walmistamise õpetuse pillidega ja joonistustega. Awaldame ka n ä i t e m ä n g i s i ja lühikesi ettekandeid, mis huwitawad lugeda, kerged ette kanda ja mõnujad pealt waadata. Pealeselle on meil kawatsus n o o t i s i kaasa anda, millest lauluarmastajatel ajunikkudel puudus on.

Terwis hoowab nendest wälja, ta särab nendes naeru, nalja ja rõõmu kiirtena.

Naer ja rõõm noorerahma hulka!

N. A. SEMASSHKO kirjatükk

P. ALJAKRINSKI joonistused

Ajakirjast „30 ДНЕЙ“

Naer (muidugi ter-
wislik, mitte aga
hullumeelne ja his-
teerikaline) on elu-
rõõmu avaldus.

Ainult inimene
naerab!

Pole tõsi, kui üel-
dakse et „koer nae-
rab“; temal ilmuwad
ainult moonutatud
jooned. Naerda ei
oska ei koer ega ka
mõni teine loom.

*Tusane inimene ajab kõigile une peale,
langetab üleüldist meeleolu...*

Naerab ainult ini-
mene ja avaldab
sellega oma „head
tuju“, oma elu-
rõõmu.

Elurõõm aga on
elutegevuse
lihaneõde. Mida elu-
rõõmsam inimene,
seda enam kee-
wad temas elulised
jõud, seda elurõõm-
sam tema on. Ja
selles seisabgi naeru

Tema pole terve

Tema on terve

ühiskondline peatähtsus: ta kihutab inimese elutegevust üles.

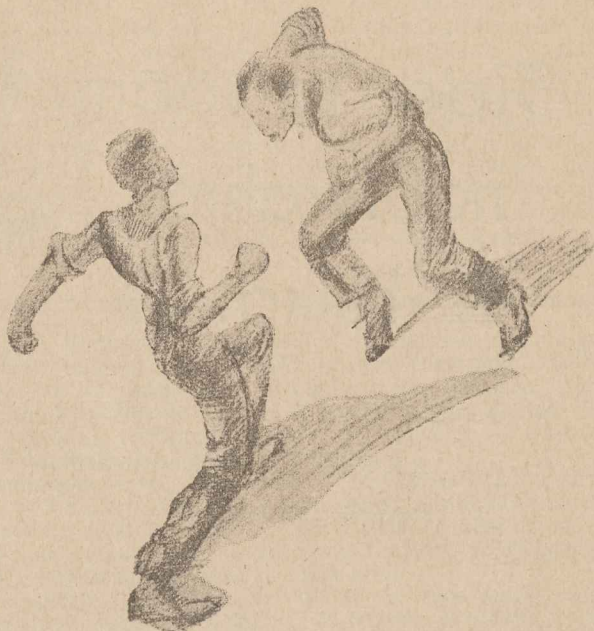
Naeru (elurõõmu) tähtsus ei ole mitte ainult selles, et elurõõmus inimene ühiselumajas soovitud liige on, et tusane inimene „kõigile une peale ajab“, üldist meeleolu langetab.

Naeru tähtsus on peasjalikult et ta elurõõmu ja sellega siis ka elutegevuse tundemärgiks on.

Tunamullu olin ma Moskva lähedal „Grebnojow“ sanatooriumis. Seal arstisid endid ümberkaudsete kiutööstuse ettevõtete haiged töölised: tiiskuse-, närwi- ja kõhuhaiged. Kurnatud wälimus, tusased näod, rahutumad oma terwislise seisukorra pärast, see kõik oli kokkukõlas sanatooriumi äramõõdetud ja ettemääratud, tuhmi ja karmi korraga.

Ja korraga kutsutakse sinna riiklise kehakultuura-instituudist naisõpilane kehakultuura - tundisi andma. Noor, punapalgeline, terwisest õhetaw, elurõõmus kehaharjutaja täitis harjutamise ajal sanatooriumi igawaid ruumisi ja puhkeajal mänguplatsi oma heleda naeruga.

Elatanud töölised ütlesid mulle et „nagu päike hakkas paistma, kui see

Las noorsugu mürab, keeb, tõnkab, karjub ja kui tarwis kaklebi.

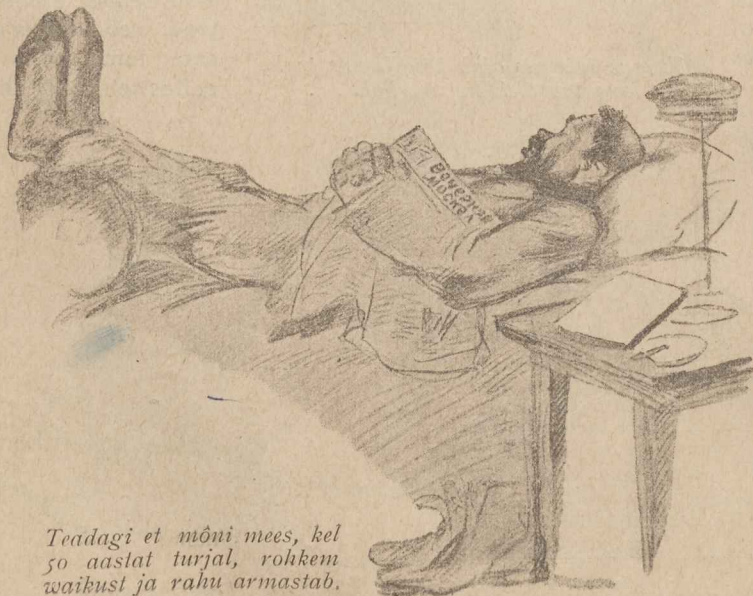
õpetaja ilmus“. Ja see oli nägemise wäärt, missuguse walmisolekuga ja rõõmuga wanad, tusasenõoga töölised selle tütarlapse juhatusel kehalisi harjutusi tegiwad; kuidas nende näod rõõmust hiilgasiwad, kui nad ta rõkkawat naeru kuulsiwad; missuguse waimususega nad temaga mitmesuguseid mängisi mängisiwad.

Ühe elurõõmsa inimese naer hakkas kogu sanatooriumile külge.

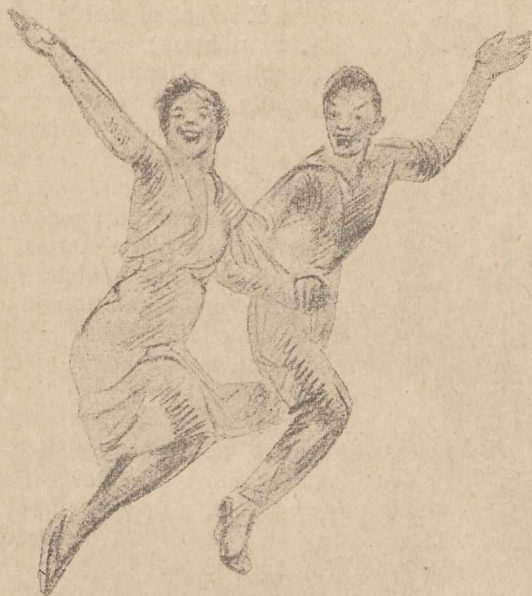
Naer on ka naerja enese kohta tundemärgiks: ta on terwise, kindla, tasakaaluga iseloomu tunnistuseks.

Tähelepanelik ema märkab kohe et laps terve pole, kui ta ei mängi ja lustilik ei ole. Ja harwa eksib ema niisugusel korral.

Mitte ainult lapse, waid ka

Teadagi et mõni mees, kel 50 aastat turjal, rohkem waikust ja rahu armastab.

Tants on rõõmu, elulusti awaldus.

täiealise kogu kehaehitus on täis elutegewust ja elurõõmu. Waadake keharjutajaid: nende peale on mõnus waadata; terwis hoowab neist wälja ja ta särab nendes naeru, nalja ja rõõmu kiirtena.

Waadake, mis naer tähendab: ta on — rahuloleku, kõige esmalt aga terwise tundemärk (meie kõneleme muidugi üldisest seisukohast, mitte erandite üle); ta loob mõnusa ühiskondlise põhitooni — mitte nukruse, musta muremeelsuse, wäsinud ükskõiksuse, enneaegse wanaduse —, waid elurõõmu, teguwõimsa elu põhitooni. Ta tõstab ühiskondlise elu pinewust.

Kui see üleüldiselt õige on, siis on see noorte juures enam kui õige. Ja siin teeme meie, wanad, tihti wigu ja sagedaste otse kuritegusid.

Meie möödame kõike oma möödupuuga, oma aastate küünraga. Tramwais, rongis, teatris ehk muis ühiskondlikes kohtades peab noorsugu end käärikkalt ülewal. Ja meie susiseme: „Ei oska ennast ülewal pidada... Rikuwad korda.“

Teadagi et paljud, kellel wiiskümmend aastat seljataga,

rohkem „rahu ja waikuse“ järele igatsewad.

See on aga noorsugu! Kui tal 50—60 aastat turjal, siis wast istub temagi käed risti rinnal ja kardab käära. See aeg tuleb ka kord!

Seni aga las noorsugu mürab, keeb, tõukab, karjub ja kui tarwis — kakleugi.

Rahitise-(inglise-)haige, kelsinetawad sooned meekehohal, keskelt kahele poole siledaks kammitud juustega, arglikult jalgakaapiw ja nurka istuw „pailaps“ — noormees — see pole koguniste mitte meie ideaal.

Agas meie nõuame nooreltsoolt igas asjas ilmingimata „mõistlikku ülespidamist“.

Külal ta siis weel tagasihoidlik ja korrapärane jõuab olla, kui „weri jahtub“.

Agaseni las jookseb nooresoo weri kiirem, siis läheb ta kuumemaks, punasemaks...

Mina ise sündisin külas, gimnaasiumis olin pöörane kakleja ja esimene eestwedaja.

Ja nüüdgi weel tuleb nendest elurõõmu ja elujõu tagawaradest, mida

„Tants on kodanline komme.“

lapsepõlwes korjasin ja mida siis ära ei kulutanud, jõudu lisaks võtta.

Tee lahti elurõõmule, nooresoo rõõmsale, terwiselisele naerule!

Üteldakse: kes siis selle wasta waidleb? Ei, waideldakse küll! Miks keeldakse siis nooresoole tantsimine ära?

Seltsimehel Tomskil oli tuline õigus, kui ta selle mungalise wagaduse wasta waidles.

Tants on lusti, elurõõmu awaldus. Aga siin käiwad süsisewad ja püksakandwad klassidaamed ja õpetawad: „Tants on kodanline komme.“

Lubage tähendada, et see ajalooliselt harimata arwamine on: metslaste tantsid olid juba siis olemas, kui mingisugusest kodanlusest haisugi ei olnud.

Ajalooliselt tekkisid tantsid kui elurõõmu wäljendus: tantsiti (rõõmustati) wõidu puhul; tantsiti (rõõmustati) pühade ajal. Mis on siin „kodanlise eelarwamisega“ tegemist?

Noormees, siledakskammitud juustega papapoeg...

Muidugi ei wõitle keegi „tantsiõhtate“ eest, et meie klubisid pitspalliklassideks muuta, et ainult tantsiga aega mööda saadetak. Keegi ei sõdi mõne „rebase-sammu“ (fox-troti) eest, mida raswaläinud kodanlus sellepärast wälja mõtles, et tal loomulikus tantsis juba raske on edasi liikuda ja ta oma jalgu ainult rebase moodi, kõht kõhu wasta, suudab liigutada.

Aga neid tantsisi, mida meie noorsugu tantsib — mis neist keelda? Pole mingisugust põhjust. Koguni ümberpöördult, tarwis igalwiisil iseäranis nooresoo elurõõmu tõsta.

Meie oleme veel waesed. Veel on raske meie elu. Meie alles algasime sotsialistlist ehitusetööd. Niipea aga kui me ennast juba korraldada, oma seisukorda parandada saame, kohe hakkame meie oma ümbruskonna elurõõmu, lusti ja naeru korraldamise üle aru pidama. Juba raiubgi see uus olu omale teed.

Korteriühisuse liikmete lõbus wahetund.

Mis on siin „kodanlise kombega“ tegemist?

Waadake klubide ja ka tööliste korterite peale: missuguse armastusega nad neid kaunistawad. Lilled, röömsawärwilised eesriided, punased paelad, punane, elurõõmus wärw — kõik see wõtab töölise igapäewases elus maad.

Uulitsaide ehitakse, tarmu waisi ilustatakse, — igal pool on tung piduliku, röömsa, kauni eluröömsa järele.

Sest tööline teab et sotsialismuse on rööm, wal-

gus, päike, kapitalismuse aga mustus, kurbtus, pi-sarad.

Mitte lämmatada seda tulewiku röömu ei tohi meie, waid peame talle wäljasirutatud kätega was-ta minema.

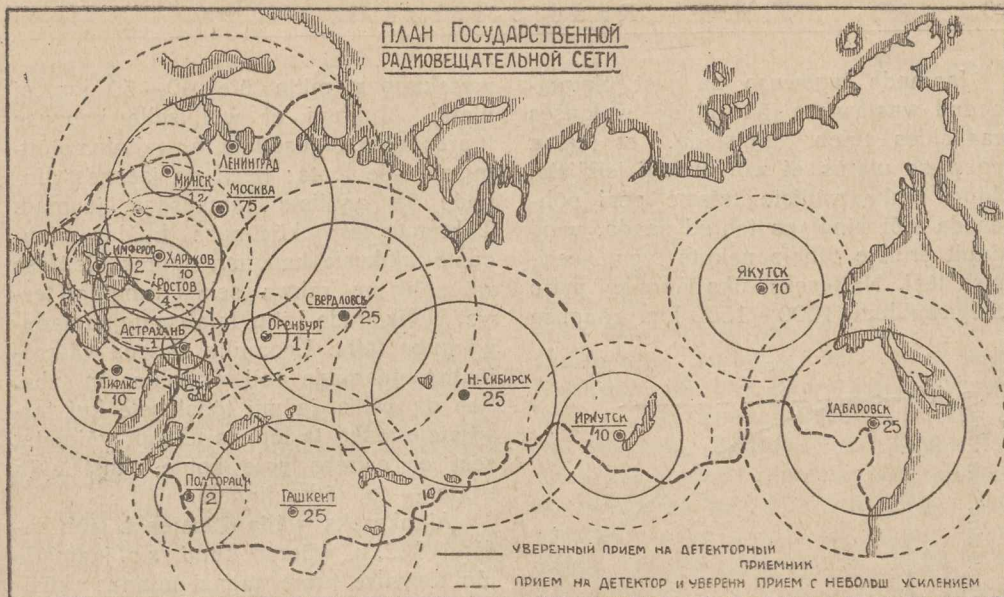
Las woolab allikana e l u r ö ö m! Kadugu loo-tusetus, nukrus, must mu-remeelsus! Peaasi on: naer ja rööm nooresoo-hulkadesse!

N. Semasshko

Keegi ei sõdi mõne foxtroti eest...

Aga neid tantsisi, mida meie noorsugu tantsib, mis neist keelata?

————— Kindel wastawõtte dedektor-aparaadil
 - - - - - Wastawõtte dedektor-aparaadil ja kindel wastawõtte wäikse häälekõwendajaga

LAIALISAATE-(RAHWA-)RAADIOJAAMADE ÜLELII DULISE WÕRGU PLAAN

Meie raadio laialisaate ajalugu algas „Kominterni“ nimelise raadiojaama ehitamisega, mille jõud selle aja (1922. a.) järele kõige kõrgem oli. See ehitus, mille juure me asusime — wastapidi Lääne-Euroopa ja Ameerika püetele, kes sel ajal wäiksejõuliste jaamade poole kaldusiwad —, oli kahtlemata algawa nõukogude laialisaate iseäraldustest tingitud. Meie siht oli laia auditoriumi — rahwahulkade, küla peale wõetud.

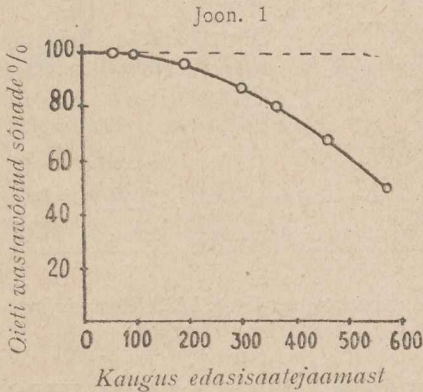
Kahjuks oli ka „Kominterni“ jõud puudulik, ja kuni wiimase ajani pole tema suurendamise katsete läbiwiimisesse usku olnud.

Raha ja wilumuste puudus, ühtlasi ka Lääne mõju, ja peasjalikult korratud, mis iga asja lapseastatele omane, millele lisaks weel palju inimesi ja organisatsioonisi asjaga tegemist tegid, see kõik wiis meie esialgselt wõetud kursi muutmisele ja awaldas end tormilises wäikeste jaamade ehitamises. Käesolewal silmapilgul on meil paarkümmend sarnast jaama, mis enam-wähem korrakindlalt töötawad, ja peaaegu kõik asuwad nad lääne pool Uurali ja mõnel pool Kaukaasias. Erwe see süsteem, wäljaarwatud „Komintern“ ja weel paar-kolm wäikest kohalikku

jaama, on halwaste kasutatud, sest et ta meie peasihhi juure ei wiinud — maal ta wõimust ei wõtnud ja ainult mõnel pool tarwitawad neid maakonnalinnad.

Saadud eluõpetus näitis meie nurjamineku põhjuste peale. Meie ei arwestanud sellega, et laialisaate kordaminek äärmiselt laialisaatejaama wastawõtte jõust oleneb. See on peapõhjus. Huiwitatud et wäljamaalased peaaegu ühel ajal sama otsuse juure jõudiswad, aga koguni teistel põhjustel. Tõepoolest on aga katsed näidanud, et hulgalise wastawõtte edendamiseks teatud punktis on weel sellest wähe, et jaama ainult kuulda on (nagu meie enne arwasime), waid on tarwis et ta õige waljult, wäga selgelt kuulda ja ühtlasi kindlustatud korratuma edasiandmise wasta oleks. Meil on see möödapääsemata, sest et meil kwalifitseerimata (õppimata) kuuljaga ja temale kättesaadawa kopikalise wastawõtjaga tegemist on; wäljamaal tullakse sama järelduse juure grammo foniga wõitluse tarbe tagajärjel. Alles nüüd, teatud wilumustega ja statistiliste teadetega warustatud, saime laialisaatejaamade tegewuse tõelikkuga kaugust teada ja siin selgus meie küla wõitmise nurjaminek.

Jaamade tegewuse kaugust ülemaaltoodud wastawõtte jõu nõude walguses waadeldes tuleb tunnistada, et jaama tegewuse ulatus ei wõi kunagi isikliste, olgugi rohkearwuliste katsete peal põhjeneda wõi kindlaks tehtud saada, waid ainult eriliste tähepanekute organiseerimise teel. Näituseks, üks jaam sai palju kiiduawaldusi 1000—1500-km kauguse

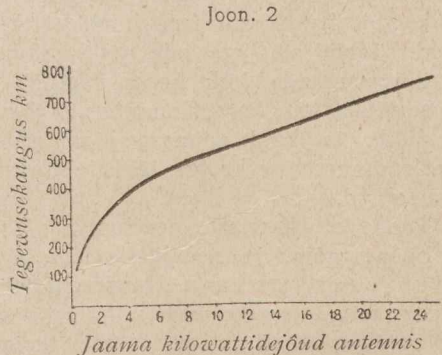
hea wastawõtte üle. Meie tegime katset, korraldasime erilise järeawaate mitmetes punktides ja saime huwitawa tagajärje, mis joon. 1 peal näidatud. Tuli wälja et 100% wastawõtte oli ainult 150 km kaugusel, aga juba 300 km peal oli 15% arusaamata sõnu. Nii siis, suurt jaama, mis 1500 km peale hästi kuulda, wõib tõeliselt laialisaate jaoks ainult 200 kuni 250 km peal kohaseks tunnistada. Esimene arw 1500 km iseloomustab juhuslikku wastawõtet, teised aga määravad kindla wastawõtte piirkonna ära, walju ja selge wastawõtte, mis laialisaate edasiarenemist ergutab. Wiimastel aastatel oli siis tegewuse kaugusemäär liiga kõrgelt hinnatud ja, näit., peawad ameeriklased nüüd oma poolekilowatilisest jaama kauguseks umbes 20 km ja 5-kilowatilisest oma 60 km peale. Meie katse näitas, et meie takistuste juures (eriti nõrgalt edenend jõu- ja telegraphwitraadid) 150-meetriste mastide antenni edasiandja jõutegewuseulatus niisugune on nagu kõwerjoon joonistusel nr 2 näitab. Nagu näha, on tegewusekaugus koguni piiratud ja jääwad endistest ettekawatsustest mitu korda taha.

Pöörates meie wäikeste jaamade, näit. tuntud 1,2 kw 60-meetrilise mastiga „Wäike Kominterni“ poole, wõib arwata et nende „kindlustatud“ tege-

wusekaugus mitte üle 40—50 km ei ulata. Muidugi ei wõi selle kauguse juures mingisuguse laia rahwahulga wõitmise peale loota; need on iseenest linnade ja aguliste tähtsusega jaamad. Tahtmata tekib küsimus: kuidas niisuguste wäikeste kauguste juures üleüldse wõimalik on rahwa sekka tungida, terwet Nõukogude-Liitu laialisaatejaamade wõrguga täita. Loomulik et seda wäikejõuliste jaamade abil wõimata on teha. See on kallis ja nii tööstusele kui tarwitajale raske ja lõpuks lihtsalt wõimata, sest et esiteks pole kohte, kust laiali saata — ei jätku linnasi.

Ainukeseks wäljapääseteeks jääb endise 1922. a. wõetud kursi, s.o. jaamade jõu tõstmise juure tagasi minna; küsimus seisab selles: kuiwõrd on seda jõudu tarwis tõsta. Seda teed walisid ka meie naabrid. Nii siis seatakse küsimus uute jaamade ehitamise mõttes üles, mis küla elanikkude laialiste hulkade laialisaatewõrgu piiridesse kaasatõmbamist peawad wõimaldama, selle rahwa haridusekehusega ja mitmekeelusega arwestades. Need jaamad, millede ehitamine ja ekspluaterimine riigi ülesandeks jääb, kujutawadgi enesest riiklise laialisaatewõrgu.

Selle sihi ülesandeks jääb: 1) luua kõigis Liidu rahwarikkamates osades kindlustatud wastawõtet lihtsa (dedektor-)

wastawõtjaga; 2) laialisaate peab sündima emakeeltes keskraadiojaamadest, traaditeel edasisaاتمest kasutades.

Mitmesuguseid wõimalusi wõib selle wõrgu läbiwiimisel wälja mõelda, aga elulised saawad ainult need, mis kahe põhiküsimuse läbitõttamisest on selginud, nimelt: 1) ehituse ja ekspluaterimise kulud ja 2) jaama laialisaate mater-

jaalidega, niisama koosseisuga, lampidega varustamise kindlustus. Teine tingimine on täielikult jaama asukoha valikust ära määratud. On tarwis et jaamad enam-wähem kultuurjõudude poolst rikkas linnas, võimalust mööda wabariigi ehk oblasti keskkohas oleks ja ühtlasi raudtee lähedal.

Palju keerulisem on majanduseküsimus; see jääb nüüd terve asja otsustajaks. Ehituste ja ekspluateerimise kulud on tingitud: 1) elanikkude tihedusest, 2) jaamade jõutugevusest, 3) laene pikkusest ja 4) laialisaatejaamade sidemest raadiotelegrahwi jaamadega.

Iseäralikku ettevaatust nõuab maaala walik, mida ühe jaamaga võib täita, sest et see ta jõu ja ühtlasi ka kulud ära määrab. Jaama „kindlustatud“ tegewusepiir suureneb sõrdlemisi wähe jõu tõstmisest. Näit., suurendades jõudu 4 kw-ist 10 kw peale, s.o. 2,5 korda, suureneb tegewusekaugus kõigest 37%, kulud aga suurenewad sellejuures 70%. Aga kogu kaetaw maaala suureneb 90%, ja kui rahwas terwel maaalal ära on jaotatud, siis on jõu suurendamine kasutoow. Aga kui elanikud mitte ringikujuliselt maaala ei kata, waid pikerguselt, siis on mõtet wäiksema jõuga piirduda, traaditeel edasi-saatmist kasutades.

Jõusuurendamine on üleüldse tiheda rahwaarwu juures kasulik, sest näit. ühe ruutkm laialisaatega katmine 1-kw jaama juures teeb esialgse wäärtuse järele 1 r. 33 k. wälja, 4-kw jaamaga aga ainult 44 kop. Oige jõu walik nõuab elanikkude tiheduse põhjalikku tundmaõppimist, aga ka raioonide ja keskkochtade ühendusega arwestamist. Niisugused raioonid, mis laiali saates iseseiswad, oliwad: 1) Lääne, 2) Kesk-Aasia, 3) Uurali-Kasaka, 4) Siberi, 5) Leena - Baikali, 6) Jakuti ja 7) Kauge-Ida.

Rahwatihedust tundma õppides ja ta haaramisepiirisi ära määrates, kasutades teateid „kindlustatud tegewuse“ kauguse üle (w. joon. 2), olid nimetatud raioonide katmiseks mitmesuguste jõududega jaamade abil mitmesugused wariatsioonid läbi proowitud.

Niisuguste sõrdluste näitustena toome kaks wariatsiooni Kesk-Aasia — wäga raske raiooni — kohta. Teda võib katta

kas ühe 25-kw ja ühe 2-kw jaamaga, ehk ühe 4-kw, kahe 2-kw ja kolme 1-kw jaamaga. Mastid igal juhtumisel 150 m. Mõlemaid wariatsioonisi wõrreldes näeme, et esialgsed kulud esimises wariatsioonis 36% ja ekspluateerimise kulud 44% vähemad on kui teises.

Lõpuarwed kõikide ülemaalmnimetatud raioonide kohta töid järgmise kõige majanduslikult wastawama riiklise laialisaatewõrgu juure: 1) üks 75-kw jaam Moskwas, 2) neli 25-kw jaama Tasshendis, Swerdlowskis, Nowosibirskis ja Habarowskis, 3) neli 10-kw jaama Tifliisis, Harkowis, Irkutskis ja Jakutskis, 4) kaks 2-kw jaama Simferopolis ja Poltoratskis ja 5) kolm 1-kw jaama Astrahanis, Minskis ja Orenburis. Üleüldse 15 jaama, nendest 7 juba olemas (Tifliis, Harkow, Rostow, Poltaratsk, Astrahan, Orenburi ja Minsk), mis ainult lisandusi ja ümber tegemisi nõuawad. Kaartil on ka jaamade tegewuseulatus märgitud. Sarnane jaamade asukoht tõi neid punktidesse, mis meile raadiotelegrahwi asjus tarwilikud on, sellepärast võib kõiki neid jaamasi raadiotelegrahwitöös kasutada. Sellepärast peab posti- ja telegrahwi-rahwakomissariaat osa 6 ehitatawa jaama ehidusekuludest (peale 75-kw Moskwas) radio-telegrahwi eelarwe järele oma kanda wõtma.

Ühine edasiandjate kasutamine telegrahwi ja radio laialisaate otstarbeks wähendab pealeselle tuntawalt kasutamisekulusid. See alandus koosseisu ja wananemise mahaarwamise tagajärjel võib 40% üldiselt wäljaminekust wälja teha. See kinnitab weel enam ette pandud laialisaatewõrgu plaani real-sust.

Huwitaw on selle plaani täidewiimise tähtaegade nimekirja waadelda. Siin tuleb kohe kahte asja arwesse wõtta, nimelt tööstuslist ja rahalist seisukorda. Meie tööstus on walmis seda plaani 3 aasta jooksul täide saatma, ja küsimus on nähtawaste ainult nende tööde rahalises warustamises. Lootes ainult riigi eelarwe peale tuleb nimetatud tähtaega kahekordseks teha. On siiski võimalik neid ehitustöösi kiirustada laialisaate organisatsioonide poolst riigieelarwele abi andes, aga sellest teine kord.

Elaw telegrahw

Poola kirjaniku Boleslaw Prus'i jutuke

Waestelastemaja waatamas käies sattus krahwiproua selle maja koridoris iseäralise sündmuse pealtnägijaks: neli poisikest, isekeskis rusikatega agaraste ametis olles, kiskusid üksteise käest wana kulunud raamatut.

„Lapsed, teie riidlete wist?“ üüdis jahmataw proua. „Nii ei saa teiest keegi kooki ja kõiki karistatakse selle eest.“

„Ta wöttis minu käest Robinsoni ära!“ öiendas ennast üks poisikestest.

„Ei ole tõsi, ta wöttis minu käest!“ waidles teine.

„Kas näed, kuda waletab!“ sähwas kolmas. „Sina ise wötsid minu käest Robinsoni.“

Ülewaataja naisterahwas seletas tähtsale daamele et oolsast järelwaatuses oolimata niisugused lood tihti ette tulewad, sest et lapsed wäga lugeda armastawad, aga raamatuid neil ei ole.

Midagi sädeme sarnast sähwatas krahwiproua südames, aga ta püüdis juhtumist unustada, ja alles nõuniku wõerastetuas, kus eategewusest ja jumalikkudest asjadest juttu tuli, jutustas ta nähtud juhtumise ja ülewaataja seletuse ära.

Nõunik, kuulates, tundis ka iseäralist meeleliigutust, aga et tema oma tundmuste üle rohkem oli arjunud järele mõtlema, tuli ta kohe otsusele et waja lastele raamatuid saata. Ta tuletas isegi seda meele, et tal kusagil kapis wõi kastis terwe kuhi raamatuid wedeleb, mis ta ammu juba oma laste tarwis oli ostnud, aga ... tema priske kehaehituse juures oleks tal raske olnud niisuguse kraami ulgas kolada.

Õhtul oli nõunik ühe isand N. juures, kes oma elu sellega mööda saatis, et ta III—VII klassi inimestele wäikesi eategusid tegi. Et temale ead meelt teha, jutustas nõunik, mis krahwiproua lastemajas nägi ja ülewaatajalt kuulis, ja lisas oma poolt juure et oleks waja waeste-lastele raamatuid muret-seda.

„Midagi pole lihtsamat!“ üüdis is. N. „Ma lähen omme „Kurjeri“ toimetusesse ja palun seda ära trükkida.“

Teisel päewal jooksis is. N. lõetsu-tades „Kurjeri“ toimetusesse ja palus kõigi pühade nimel seltskonnale üles-kutse lehte panna, et waeste-lastele raamatuid ohwerdataks.

Ta juhtus õnnelikul silmapilgul tu-
lema: nri toimetajal oli parajaste mõni rida waja. Sellepärast istusgi asja-kohase osakonna toimetaja laua taha ja kirjutas:

„Kogu lapsi, kes ühiskonna oole all seisawad, kannatab raamatutepuudust.

„Lapsed kannatawad igawust.

„Ärge unustage waimutoidu järele nälgiwaid!“

Kirjutamist lõpetades läks ta wilis-tades lõunele.

Kahe päewa pärast, pühapäewal juhtusin kinniolewa toimetuse ukse taga kehwas riides meest nägema, kel käed mustad nagu korstnapühkijal olid, ja tema kõrwal kõhna tütarlast, kes wa-nade raamatute kimpu kandis.

„Mis teil tarwis on?“

Kehwas riides mees kergitas mütsi ja ütles aralt:

„Meie tõime mõne raamatu neile nälgijatele, kellest teie kirjutasite.“

Ja kõhn tütarlaps andis raamatu-kimbu, ise punastades, niipalju kui algaw kahwatusetõbi lubas.

Ma wötsin ta käest raamatud ja andsin toimetuseteenija kätte.

„Kuda teie nimi on?“ küsisin.

„Aga mistarwis seda?“ küsis mees rahutumalt.

„Me peame ju lehes teatama, kes raamatuid ohwerdas.“

„Oo! Seda ei ole oopis tarwis; mina olen ju kehwa inimene kübara-wabrikust... Seda pole waja!“

Ja ta läks oma haiglase lapsega minema.

Minu kõrwas seisis fiisikaprohweessor ja sellepärast wist mul tuligi uutmoodi sisse seatud telegrahw meele.

Peajaamaks oli waestelastemaja, teine oli tööline kübarawabrikust. Kui üks märku andis et „kuula“, siis was-tas teine ajawiitmata. Kui üks soowis, siis teine täitis — tõi.

Meie, teised, täitsime ainult tele-grahwipostide kohuseid.

Mõned näpunäited antenni ülesseadmiseks

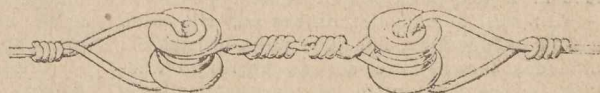
Antenni ülesseadmise kohta täpiseid näpunäiteid ei saa anda, sest et pole kahte antenni, mis ühesugused oleks. Antenni pikkus, kõrgus ja laad oleneb teda ümbritsevatest asjadest, näituseks: majad, puud jne, kus kohas antenn üles seatakse. Siin tuleb igal raadiosõbral oma äranägemise järele tegutseda. Järgnevates ridades katsume lühidalt seletada neid tehnilisi algnõudmisi, mis raadiosõbral antenni ülesseadmise puhul tähele tuleb panna.

Antenn on ühest ehk kahest traadist, mis kahe masti ehk kõrge puude wahale, nii kõrgele kui võimalik üles on seatud. Antennitraadid ei tohi puudutada ümbritsevaid asju (näit.: katuseräästast, weetorusid, puud jne). Kui puu elektriwoolu edasi ei anna, aga niis-

neti laened, sellepärast on soovitatav et antenni kõrgus oleks vähemalt 10 m.

Linnades, kus antenni tihti üle katuste tuleb tõmmata, peab selle järele vaatama et antenn

Joonistus 1

Side masti külge

Antenni traat

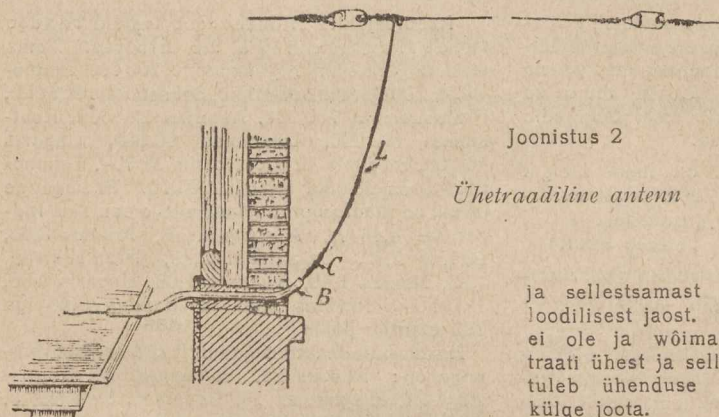
wähemalt 5—7 m katusest kõrgemal oleks (siin on mõeldud plekkkatused).

Mõlemale poole antenni otsa tuleb kaks ehk kolm eraldajat (isolaatorit) kinnitada. Odawad ja selleks kohased on suured elektritraadi eraldajad; neid võib kumbagi otsa kolm ehk

neli tükki kinnitada. Kuidas eraldajad traadiga üksteise külge köidetakse ja üks äärmine nendest antenni külge, seda näitab meile joonistus nr 1. Põikloodilise antenni küljest lastakse alla püstloodis langetatud traat, mis läbi aknaraami, kuhu selleks auk puuritakse, tuppa wiiakse. Harilikult tehakse see antenni ühenduse traat ühest

ja sellest samast traadist katkestamata põikloodilisest jaost. Kui juhtub et traat nii pikk ei ole ja võimalik pole antenni ühenduse traati ühest ja sellest samast traadist teha, siis tuleb ühenduse traat põikloodilise antenni külge joota.

Peab selle järele walwama et antenni ühenduse traat mitte liiga seina ehk weetorude ligidalt läbi ei lähe. Antenn tuleb sedawiisi üles seada, nagu seda joonistus nr 2 näitab. Püstloodiline antenni osa võib sel korral, kui siin weetorud liiga lähedal on, eraldatud traadist teha.

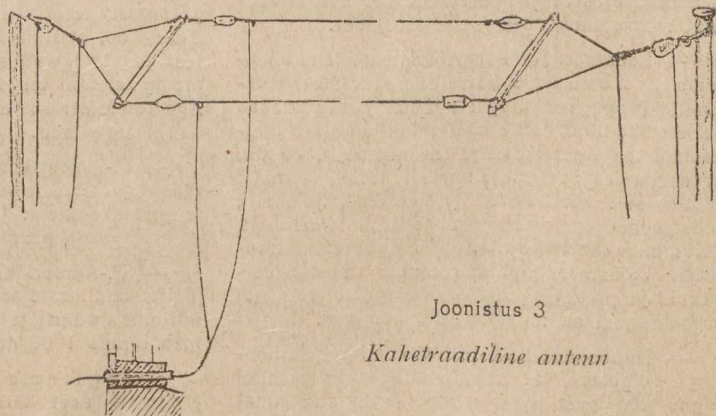
Joonistus 2

Ühetraadiline antenn

keks saanud puu on hea woolu edasiandja, sellepärast on waja et antenn ümbritsevatest asjadest eraldatud (isoleeritud) oleks, muidu wastawõttejaam ei tööta.

Antenniks tarwitatakse harilikult eraldamata waskraati, mille läbimõõt võib 1,5 mm olla. On olemas n.n. antenninõör, mis peentest traadidest on punutud. Säärase antenninõõri hea omadus on see et ta painduwam on kui harilik traat, aga hinna poolest on ta natukene kallim.

Raadiosõprade wastawõttejaamade antennide pikkus on harilikult 30 kuni 60 m ja ka pikemad. Kui aga ühel ehk teisel juhtumisel võimalik pole nii pikka ühetraadilist antenni üles seada, siis tuleb kahe- traadiline antenn teha, aga traatide wahel peab vähemalt üks meeter lai olema. Mida kõrgemal antenn on, seda wõimsamine mõjuwad tema peale elektromag-

Joonistus 3

Kahetraadiline antenn

Kahetraadilise antenni ülesseadmise juures pole iseäralist raskust; tuleb ainult mõlemist põikloodilisest traadist niisama alla lasta an-

tenni ühenduse traadid, mis üks meeter ehk kaks allpool ühte joodetakse ja tuppa wästawõtteaparaadi külge wiiakse (waata joonistus nr 3). Antenni ühenduse traat, mis läbi akna-raami tuppa wiiakse, peab eraldatud olema ehk jälle tuleb läbi puuritud auku panna kas gummist ehk portselaanist toruke, ja antenn wiiakse läbi torukese tuppa, nagu see joonistuse nr 2 ja 3 pealt selgelt näha.

Kui meil antenn üles on seatud, siis tuleb maaga ühendamine, mis juba palju lihtsam on. Linnades tarwitatakse selleks harilikult weekraanisi ehk weetorusid. Maaga ühendamiseks tarwitatakse elektrikellatraati, aga see wõib ka eraldamata waskraat olla. Maal, kus weetorusid ei ole, tuleb teisiti toimetada. Kaewa-

takse maa sisse 3-4 jalga sügaw auk, wõetakse mõni wana wasest ehk plekist pada, joodetakse selle külge waskraat, pannakse kaewatud auku ja kaetakse mullaga kinni. Traat, mis auku pandud wasest asja külge joodeti, wiiakse niisamuti läbi akna tuppa ja ühendatakse wästawõtteaparaadiga. Tuleb selle järele walwata, et maa sealt kohast alati niiske oleks, siis on maaga ühendus kindlustatud. Maaga ühendus tuleb nii teha et traat, mis aparati maaga ühendab, võimalikult lühem oleks.

Wälisantennid peawad veel piksekõrwaldajaga olema warustatud. Säärasest piksekaitsest ja kuidas seda ise walmistada, jutustame järgmisel korral.

Haridusemaja raadioring

Raadio-kroonika

Nõukogude-Liidust

Nishni-Nowgorodis otsustasid wiinawabriku töölised kowastekõneleja (waljuhääldaja) raadioaparaadi ülesseadmiseks kahe päewa palga anda. Samasuguseid teateid tuleb ka mujalt, kus töölised otsustasid omal jõul raadio wästawõttejaamasi üles seada.

— 1. jaanuariks 1927. a. oli meie kogu Liidus reegistreeritud 91 202 raadiowästawõtteaparaati, nendest 92,5% linnades.

„Радио Всем“

Leeningraadis registreeriti weebruari-kuu jooksul 5200 uut aparati, 1. martsiks oli nend 23 000.

— Leeningraadis töötaw nõrga elektriwoolude trusti lühikeselaeneline wästawõttejaam wõtab wästa teateid mitmelt sajalt lühikeselaeneliselt edasiandajaamalt terwes ilmas, ka kaugeilt maadelt, nagu Austraaliast, Brasiiliast jm.

— Weetranspordi radiofitseerimise tarbeks kawatsetakse lähema 5 aasta jooksul 6 miljonit rubla kulutada, sellest 4 miljonit jõe- ja 2 miljonit meretranspordil. Jõeteedel seatakse üles 37 ja mereteedel 21 kaldal asuwat raadiojaama, pealeselle laewadel.

— Leeningraadi kubermangu ametiühisuste nõukogu korraldab raadioteel tööstuslist propagandat. Igal nädalal pühendatakse sellele üks tund, mille wältel kuulda wõib tähtsamaid teateid tehnika ja teaduse alalt, kõigile arusaadawas keeles. Esimisel tunnil teatati: töölise seisukord Fordil (Ameerikas) ja meil; tööstusenõupidamised tehastes; westelugu „Kummisukk“ selle üle, kuidas paberiwabriku tööline tööstusenõupidamise abil wabriku seisakust ja praagist päästis. Niisuguste paladega waheldamisi on muusikalised numbrid.

— Nõukogude-Liidu rahwakomissaride nõukogu otsustas, et raadio laialisaatejaamadel õigus on igast teatrist kontserdi- ehk kõnesaalist ja muust ühiskondlisest kohast ettekannete laialisaatmist korraldada — ilma erilise tasuta nende juhatusel.

Wälismaalt

Raadioajakiri „Funke“ toob teateid raadio laialilagunemise üle Eroopas. Tema teadete järele on Inglismaal 2 100 000 raadiowästawõttejaama omanikku, Saksamaal 1 225 000, Prantsusmaal 700 000, Austrias 220 000, Rootsimaal 192 000, Daanimaal 90 000, Ungaris 46 000, Sweitsis 42 000, Norras 38 000, Tsheho-Slowakias 25 000, Itaalias 20 000. Protsentide järele on raadiosõprade jaamade omanikka Inglismaal 4,44%, Austrias 3,38, Rootsis 3,20, Daanis 2,70, Saksamaal 2,40, Prantsusmaal 1,75, Norras 1,40, Sweitsis 1,08, Ungaris 0,58, Tsheho-Slowakias 0,38 ja Itaalias 0,05 iga 100 elaniku peale.

Raadio-laialisaatmisejaamasi üldise programmiga on: Rootsis 28, Saksamaal 24, Inglismaal 21, Hispaanias 19, Daanis 6, Sweitsis 5, Norras 5, Austrias 4, Itaalias 3, Tsheho-Slowakias 3, Juugo-Slaawias 2, Ungaris 1.

— Inglismaa ja P.-Ameerika wahel seati sisse radiotelefoniga läbirääkimised soowijatele. Nädala jooksul oli 125 läbirääkijat.

— P.-Ameerikas tahetakse radioprogrammisi telefonitraatide mööda edasi saata. Teada on, et ilma erilise kõwendajata telefoni teel edasiantawad raadiolaened kuuldawad ei ole ja telefoni tarwitamist põrmugi ei takista. Aga telefonitrust ei luba raadiotrusti telefoni wõrku tarwitada.

— P.-Ameerikas on 2400 patenti raadioülesleiduste peale wälja antud. Paljud tuhanded leiduseid ootawad juba pikemat aega riigiisade „ajanappuse“ pärast veel järke.

— P.-Ameerikas ehitatakse 250-kilowatijõulist laialisaatejaama. Tema hind on 10—12 miljonit dollarit ja tarwitamine läheb maksma igas tunnis 1000 dollarit.

— Inglismaal tahab raadio ettelugejate aset täitma hakata. Kenti krahwkonnas kawatsetakse 50 koolile saata raadioteel muusikat, emakeelt, uumat ajalugu ja erilisi koolikontserta.

— Saksamaal, Langenbergis, ehitatakse 60-kilowattijulist laialisaatejaama, Zesenis 120-kilowattijulist.

— Saksamaal on korda läinud kinni püüda raadiolaineid, mis ilma wahejaamata ümber maailma ära käinud.

„H. P.“

— Saksamaa kommunistide häälekandja „Rote Fahne“ protesteerib selle vastu, et proletariseid kirjanikke raadio-laialisaatejaamades ei lubata üles astuda.

— Austrias pandi käima erilised raadiowagunid, mis sõidu ajal reisijatele 60-pfenningise lisatasu eest võimaldavad raadiot kuulata.

— Austrias lootati talumeeste seas kuulujuttu laiali, et uus Wienis ehitataw laialisaatejaam paha ilma sünnitab. Pöörati walituse poole palwega, et see raadiojaam wiljalõikuse kuudel (juulis ja augustis) ei töötaks. Ahwardati jaam maha kiskuda. „Радиолюб.“

— Hispaanias otsib walitsus asjata saladuslist raadio-laialisaatejaama taga, mis korrapäraliselt kuninga õuekonna ja walituse kõige suuremaid saladusi laiali lautab.

— Prantsusmaal kawatseb walitsus kõike olemasolewaid laialisaatejaamaid raadiojaamasi ärimete ringkondadele wälja rentida. Selle wasta on ühenduseteede-ametiühisus ägedat protesti awaldanud. „Радиол.“

— Inglismaalt teatatakse, et Markoni-Osrami äri uue raadiolambi on müügile saatnud, mille hõõgniiti wõimalik on kütta waheldawa wooluga elektriwõrgust ilma keerulist ja kallilt makswate abinõudeta. Täni wõttis teatawaste kütmiseakumulaatori muretsemine ja laadimine palju kulu.

— Inglismaal jäädwustati raadiojaama ettekannet 6 kilomeetri kaugusel grammofoni plaadil, mis wastawõetud tükki juba kümne minuti pärast grammofonil ette mängis.

— Markoni (üks raadioülesleidjatest) teatab, et juba lähemal ajal wõimalus luuakse raadio kaudu kaugete maadega, nagu Austraalia, Lõuna-Ameerika ja Afrikaga läbirääkimisi pidada niisama kergelt nagu praegu kõnetraadiga ühest majast teise. Samuti korraldatakse dokumentide edasiandmist. Sisseseade saab palju odawam kui praegustel saatejaamadel.

„Новости Радио“

UULITS

Sajab lund, sajab lund
peenikest kui sukurt.
Jälle käes on nõiduw tund,
pilwe avab kukurt.

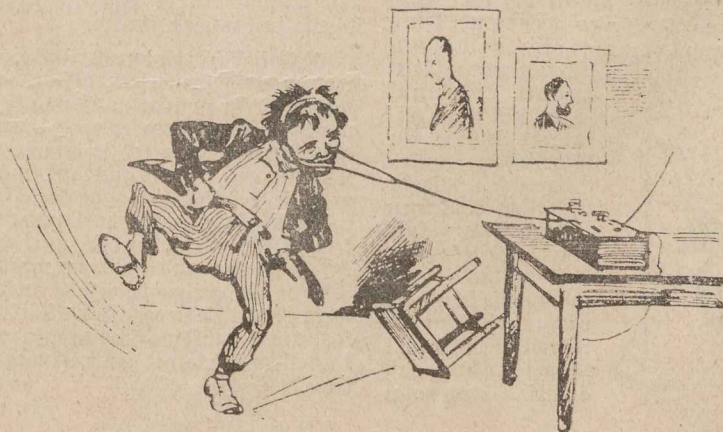
Uulitsa dinaamika:
ruttab samm, ruttab samm...
seisab „nepman“ daamiga,
nurgal ootab tramm.

Päeval, ööl — dinaamika:
ruttab samm, ruttab samm,
„nepman“ jändab daamiga,
eemal tormab tramm.

Uulitsal on terve ilm...
Töö ja laiskus paaris.
Vaata silm, vaata silm —
pummeldakse „Baaris“.

Sajab lund, sajab lund...
„Pra-awda... Kraa... ä... suaja“.
Kibe kiire meie tund,
peame ruttama.

AIN RANNALEET

Lõpuks tants („Радиолубитель“)

Rahvapimestamine raadio abil

Rest-aja kirikurõnad tunnistasid igasuguse uue teaduse- ja tehnikaleiduse kuradi tembaks, põletasid teadusemehe patule keha elawalt ära ja saatsid ta hullalainud hinge igamehest ajast igameste põrgutulde. Uueaja jesuiidid on kultuurilisemad. Saadawad elektrijõu traati mööda kirikulühtritesse ja panewad ta abil oma orelid hüüdma. Rumala wiha awal-duse juhivad pissewarraht mööda torni otsast maa sisse.

Nüüd hakkawad nad uuemat teadulise tehnika saadust raadiot rumaluse ja pimeduse laialipuuistamiseks hoolega tarwitama. Inglise-maal saadetakse kirikuteenistust üle maade ja merele laiali. Hollandi kristiline raadiooselts, kes seni oma kirikukometit Silversumi raadio-jaama kaudu laiali saatis, hakkab suure kiir-tega laialisaatejaama ehitama.

Teadaagi et Gesti rahvapimestajad teiste maade omadele alla ei anna. Tallinna Kaarli kiriku teenistust, sealjuures kellalöömistgi kuulutab isamaaline „ringhääling“ üle kogu waba-riigi ja selle piiridegi, ja nagu ajakirjandus õntsa waimustusega teatab, koguwat iseäranis maal inimesed hullkade werstad, taant „raadio-jumalateenistusele“, „et ristiskäsil ja liigutatult jutlust ja kirikulaulu kuulda ja laasa laulda“.

Gesti „Raadio“-ajakiri aitab oma poolt jõudumööda laasa: „Et meie luigejad mõiksid neist raadio-jumalateenistustest ka midagi näha, toome selle numbri kaanel pilbi Kaarli kiriku sisetusest ja altarist Gesti kunstnik K. Kõleri maaliga „Rutsum Kristus“. („Raadio“ nr 6, 12. II.)

Nii oleks siis asi juba kaunis kaugel: Kaarli kiriku kellad kajawad üle maa, orel üürkab, papp pauaub kantšelik, palwe-eided ja -taadid ägawad filmilt ja kummuli maas, altariwilt on seinal ja „Kristus kutsub“. Ka kiriku kella-kott kõllub, aga oh jeda häda: ei saa raadio teel raha sisse wisata. Ent usk ilma tegudeta on surmud, ütleb püha Paulus.

Ka see ei olegi veel ainuke häda!

„Tõberakonnan“ Weilerite ja Tompude kamp ei ole sellega rahul et nemad oma „protestant-liffa“ pappi Tall-meistrit, Tenmanni ja Kuljust kodu pi-futades kuulda ega külacitebele kuul-tada ei saa. Nende paberline hääletoru „Waba Maa“ kur-dab: „Seltakonnas on kuulda laialist nurinat selle üle, et raadioteel jumala-teenistust ainult Kaarli kirikust edasi antakse. Eriti palju

Peetseri weneusupopp
tatsub Tallinna Kaarli koguduse
heaft orelist üle karjuda

on soowiwaldusti, et mikrofon ka Püha-waimu kirikusse sisse seataks.“ See on: waba-maalaste ja muu edumeelse ja radikaalse seltakonna pühakotta. Edasi kirjutawad „W. Maa“ demokraatliked jesuiidid: „Raadio harrastajate laiaide ringide arwates peaks mikrofon ka teistesse Tallinna kirikutesse sea-tama ja pühapäewadel siis kirikute wahel ära jaotatama (?). Raadio tarwitajate huwid uduawad, et see, mis neile pakutakse, ka jumala-teenistuse alal ühe külgne ei oleks, waid waheldusi tooks.“ („W. M.“ 11. III j. a., nr 59.) Pühawaimu kiriku nõukogu järelepärimise peale teatanud raadiojaama juhatus, et Kaarli kirik „hea orelit pärast“ walitud.

Kaarli kiriku pappid pannud aga kristliku kadeduse pärast oma hea orelit abil mõistelejate cest tee kinni, nagu „W. M.“ juureks meele-härmaks „ustawast allikast“ kuuleb: teinud mikrofonit sissepääsmise juures tingimiseks et teistesse kirikutesse mikrofonit ei pandaks. Oma haritud luigejate haawainud hingefinni-tuseks mõib „W. M.“ siiski lõpuks trööstisõnu jagada: „ringhäälingu“ juhatus kawatseb Th. Tallmeistrit ja Wold. Kuljust oma stuu-diosse jutlustama kutsuda.

Kellasi Pühawaimu kirikul ei olegi, et neid raadiojaama tarwitseks tassida, ja orel wiist ka Kaarli kiriku omaga mõistelda ei suuda, selle-pärast tuleb arwata et protestandipappid ette-paneku peale oma jah ja aamen ära ütlemad. Kõsitam aga, kuida forge konjistorium Toom-pealt selle ketteritembu peale alla waatab ja mis kirikhärrast-rahwahariduseminister Raud-tepp selle rahwa puhta usu segamise kohta ütleb. Kui muud tsaariparagrahwid ei aita, wõtab Wabariigi Walitus (nii neid suuri sõnu Gesti lehtedes ampallitult kirjutatakse) Tallinnas maksma sõjaseaduse appi. Ka ega taitseliit hädaforral oma isamaalisi abi ka ei teela.

26-го АПРЕЛЯ 1927 года, в II часов утра, в Союзном Клубе (Фонтанка, дом № 48) ОТКРЫВАЕТСЯ 9-ый ЛЕНИНГРАДСКИЙ ГУБЕРНСКИЙ СЪЕЗД СОЮЗА СОВТОРГСЛУЖАЩИХ. Заседание Фракции в 10 ч. утра. ПРАВЛЕНИЕ.

ДОРОЖНЫЙ КОМИТЕТ

Профессионального Союза Работников Железнодорожного Транспорта С.С.С.Р. МУРМАНСКОЙ жел.дор. (Дорпрофсоюз) Ленинград, Фонтанка 117.

	№ комн.	Телефоны
Председатель	320	гор. 561-68 ком. 65
Ответственный Секретарь	320	ком. 215
Зав. Тарифно-Экономическим Отделом	316	ком. 216
Тарифно-Экономический Отдел	318	ком. 217
Культотдел	311	гор. 589-31 ком. 218
Организ.-Инструкторский Отдел	313	ком. 219
Информация и статистика	324	ком. 222
Канцелярия и бухгалтерия	322	гор. 97-09 ком. 221
Инспекция труда	301	ком. 220

Профсоюз Работников Искусств СССР

ЛЕНИНГРАД

Адрес: Бульвар Профсоюзов 19.
Телефон Президиума 629-22

и

Центральный Дом Работников Искусств

Проспект 25-го Октября, дом 86
Телефон 609-75

Tellijad, kes „Orast“ ehk „Klassiwõitlust“ korralikult kätte ei saa, teatagusellestajawiitmata talitusesse ja ärgu unustagu ka oma nime ega aadressi teatamast. Fontanka 53. Telefon 5-97-54.

МОСКОВСКИЙ ГУБОТДЕЛ СОЮЗА СТРОИТЕЛЬНЫХ РАБОЧИХ

МОСКВА, НИКОЛЬСКАЯ УЛ., Д. № 9

Т Е Л Е Ф О Н Ы :

Председатель союза	5-80-34	Культотдел	2-86-08
Секретарь союза	3-64-57	Общий отдел	2-53-86
Орготдел	3-95-93	2-49-05
.	40-71	Финотдел	2-36-43
О. Т. Э.	2-49-41		

КУУКИРИ Klassiwõitlus 1927. AASTAL

Tellimisehind 1927. aastaks on 2 rbl 40 kop., pooleks aastaks 1 rbl 20 kop. ja weerand aastaks 60 kop. Üksiku numbri hind suuruse järele 25—50 kop.

Kõik seni ilmunud „Klassiwõitluse“ numbrid jaanuarist 1919 kuni tänapäevani on veel saada. „Klassiwõitluse“ sisu ei wanane. Üksigi „Klassiwõitluse“ nr ei peaks ühesgi rahwaraamatukogus ega punases nurgas puuduma, kuni nende tagawara veel pealadus jätkub. Nr 1—72 on 12-numbriliste köidete kaupa saada, iga köite hind 2 rbl postiga. Kes vähemalt 3 köidet korraka tellib, saab köite 1 rbl 50 kop. eest. 1926. aastakäik (nr 73—78) maksab 1 rbl.

Talitus ja pealadu: „Külwaja“, Leeningraad, Fontanka 53, kort. 9. Telefon 5-97-54. Postiaadress: Ленинград, Фонтанка 53, „Классивыйтлус“ (ehk „Кюльвая“).

Пассажирская часть СОВТОРГФЛОТА

== МОСКВА, угол Рождественки и Софийки, дом № 9 ==
Телефоны 3-90-85 и 5-50-75 Телеграфный адрес „СОЮЗФЛОТ“

ПРОДАЖА БИЛЕТОВ по всем линиям СОВТОРГФЛОТА

== ОТПРАВКА ПАССАЖИРОВ ==

ВО ВСЕ СТРАНЫ МИРА

(Северная, Южная Америка, Африка, Австралия,
Палестина и др.)

**ПРЕДСТАВИТЕЛЬСТВО:
ФРАНЦУЗСКИХ ПАРОХОДНЫХ КОМПАНИЙ
== „ФРЕНЧ ЛАЙН“ ==**

Продажа билетов по воздушным линиям СССР и за границу

БЮРО ПУТЕШЕСТВИЙ

Справки об условиях в'езда даются лично и письменно исчерпывающие и немедленно
== ОТДЕЛЕНИЯ ПОВСЕМИСТНО ==

МОСКОВСКИЙ РАЙКОМ
ВСЕСОЮЗНОГО СОЮЗА
РАБОЧИХ МЕТАЛЛИСТОВ

::: издал книгу З. Шапа :::

„МОСКОВСКИЕ МЕТАЛЛИСТЫ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ ДВИЖЕНИИ“

Цена 75 коп.

Высылка наложенным платежом

Адрес Райкома:

МОСКВА, Кузнецкая ул., д. 27

Телефоны: 3-95-12, 5-96-36 и ком.
4-09-20, 4-09-22

**МОСКОВСКИЙ ГУБЕРНСКИЙ ОТДЕЛ ПРОФСОЮЗА
РАБОТНИКОВ КОММУНАЛЬНОГО ХОЗЯЙСТВА**

АДРЕС: СОФИЙКА 9.

Председатель союза — Дрожжин	тел. 2-63-57
Секретарь союза — Галкин	” 2-63-57
Зав. орготделом — Жикин	” 5-89-99
Зав. тариф.-экон. отделом — Кузьмин	” 3-23-70
Зав. культотделом — Макаров	” 2-07-60
Общая канцелярия	” 5-79-10